

**TC
KAFKAS ÜNİVERSİTESİ FEN-EDEBİYAT FAKÜLTESİ
TARİH BÖLÜMÜ**

**TÜRK TARİHİNDE VE KÜLTÜRÜNDE
BOZKURT
BELİRTKESİ (SEMBOLÜ)**

(Bitirme Tezi)

HAZIRLAYAN

YAKUP ÇETİN

DANIŞMAN

ÖĞR.GÖR.OKTAY KIZILKAYA

KARS-2005

İÇİNDEKİLER

	SAYFA NO
İÇİNDEKİLER	I
ÖNSÖZ	II
I.BÖLÜM	
A) GİRİŞ	1
B) KURT NEDİR?	3
C) KURT SÖZLÜĞÜ	6
Ç) ATASÖZLERİMİZDE KURT	7
II.BÖLÜM	
A) TÜRK DESTANLARINDA KURT'UN YERİ	9
I) Oğuz Kağan Destanı	10
II) Bozkurt Destanı	15
III) Orgunakon (Ergenekon) Destanı	19
IV) Türeyiş Destanı	23
V) Manas Destanı	25
III.BÖLÜM	
A) BOZKURT TOTEM DEĞİLDİR!	32
B) TÜRK ORGUNAKON BAYRAMI	39
C) KIZILDERİLİLERDE KURT'UN YERİ	42
Ç) GÖKBÖRÜ OYUNU	48
IV.BÖLÜM	
A) SON BOZKURT: MUSTAFA KEMAL ATATÜRK	50
B) TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (T.M.T.)	57
V.BÖLÜM	
A) TÜRK ŞİİRİNDE KURT BELİRTKESİ (SEMBOLÜ)	58
B) KAYNAKÇA	79

ÖNSÖZ

“Fuat Bey! Karlı Tanrı Dağları'nın önünde elinde meşale tutan bir BOZKURT olsun, bu meşale genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ilminin ifadesi olsun. Ergenekon'dan çıkmamızda kılavuz olan BOZKURT, TÜRKLÜĞÜN Anadolu topraklarındaki yeni devletinin kuruluşunu ifade etsin.”

M.KEMAL
ATATÜRK

“Çkin kianas mince va'uns, Vai çkini uça dğasu.”

(Bizim ülkemizin koruyanı yok, vay bizim kara günlerimize.)

MEGREL
ATASÖZÜ

Büyük Türk Milletinin bağrından koparak, milletimizi yeniden diriltten, Türklüğün Oğuz Kağan'dan sonraki babası, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve en büyük Türk kahramanı “BOZKURT” namı Türk yiğidi Mustafa Kemal Atatürk'ün de belirttiği gibi, BOZKURT, Türk Milletinin varlığının, karakterinin ve sonsuza kadar yıkılmayacağına en güzel ve anlamlı ifadesidir. Türk Milleti, binlerce yıllık şanlı tarihi boyunca dünyaya hükmetmiş ve Kaşgarlı Mahmut'un Divan-ı Lügat-it Türk adlı başyapıtında dile getirdiği gibi “hakimiyet yuları” nı elinde tutmuş, cihangir vasıflı, kökü tarihin en eski devirlerine kadar uzanan bir kahramanlar ailesidir. Ne yazık ki bu büyük milletin öz benliğini unutmak gibi ölümcül bir hastalığı vardır. Bu hastalık ne zaman ortaya çıksa, Türk Milleti için üstte mavi gök çökmüş, altta yağız yer delinmiştir. İşte tam bu felaket anlarında Yüce Tanrı, Türk milletine acımış ve bir BOZKURT göndererek kurtarmıştır. Tarih boyunca iman dolu göğsünden sayısız BOZKURT çıkararak büyük Türk Milleti, en son Mustafa Kemal Atatürk'ü yol gösterici, kurtarıcı BOZKURT'u olarak kabul etmiştir. Zira BOZKURT ATATÜRK Türklüğün en karanlık çağında ortaya çıkarak bütün yurdu bir güneş gibi aydınlatmış ve deyim yerindeyse Türk'e Türklüğünü yeniden öğretmiştir.

Şu an üzerinde yaşadığımız, Türk'ün mübarek kanıyla yoğurarak kutsallaştırdığı, ata yadigarı Türkiye topraklarında Türklüğe hakaret ve hatta ihanet etmek moda haline gelmiş, bu modaya katılanların sayısı da günden güne daha da artmıştır. Aslında bu yeni bir şey değildir. XIX. Yüzyılın değerli şairlerinden Ziya Paşa bir beytinde;

*“ Hak söyleyen evvel dahi menfur idi gerçi,
Hainlere riayet amma ki yeni çıktı.”*

derken, ihanet tohumlarının bundan çok zaman önce ekildiğinin altını çizmiştir. Günümüzde bir takım vatansız, vicdansız serseriler Türk adını aşağılayarak, Türkiyelilik kavramını ortaya atarak, atalarımızın kutsal emaneti Türkiye Cumhuriyeti’ni temelinden sarsmaya çalışmaktadırlar. Zira devletimiz Türklük temeli üzerine kurulmuştur. Bunlar kolay halledilebilir ama kişiliksiz politikalar ile devletimizin, AB kapılarında haysiyetinin, şerefinin, namusunun ayaklarının altına alınması daha acıdır. İçinde bir nebze Türklük duygusu, gururu ve bilinci taşıyanların üzerinde kara bulutlar dolaşiyor. Cehalet bataklığına düşürülen, nerdeyse gözleri kör, kulakları sağır edilen milletimiz, nasıl bir uçuruma sürüklendiğinin farkında bile değildir. Ama milletimizin bu vahim durumun oluşmasında bir suçu yoktur. Osmanlı’dan bu yana içimize aldığımız dönme ve devşirmeler milletimizi içten içe çürütmüştür. Şimdi bu hainler aydın olarak ortaya çıkmışlardır. Atatürk döneminde bilinçli bir politika izlenerek bunlar temizlenmeye başlanmış, ama 10 Kasım 1938’de gelen zamansız bir göç, bu işi yarım bırakmıştır. Milletimizin bilgi kaynağı olması gereken basın ise bu hainlerin en çok yuvalandıkları alandır. Kendilerine taktıkları aydın adıyla zehirlerini milletimizin bağına akıtmaktadırlar. Türk aydınının görevi millet yararına düşünüp, milli düşünceler üretmek değil midir! Ne yazık ki Bozkurt Atatürk’ün dediği gibi milletimiz bünyesinde gaflet, dalalet ve hatta hıyanet içinde olanlar çok güçlü bir konumdadır. Buna karşılık milli hassasiyetler artık hiç kimse için bir anlam ifade etmemektedir. Koynumuzda besleyip büyüttüğümüz yılan zihniyetliler vatan satmak yarışını bütün hızıyla devam ettirmektedirler. Durum odur ki, Türk Milleti yeniden Ergenekon’a dönmek zorunda kalacaktır.

Yeni Dünya Düzeni denilen hain pusu, Türkiye için çok tehlikeli planlar içermektedir. Hatta Yeni Dünya Düzeni’nin uygulanma süreci çoktan başlamıştır. Azınlık raporu, Kıbrıs’ın satılması, sapık uzaylı tarikatlar, misyoner faaliyetler, Ermeni soykırımı iftirası, Doğukapı’nın açılması projesi, yerel yönetimler yasası, türban sorunu, ekümenik meselesi, Eşref Bitlis ve Necip Hablemitoğlu suikastları bu hain pusunun birer parçasıdır. Yeni Dünya Düzeni, bütün dünya milletlerinin köleleştirilmesi ile sonuçlanacak Siyonist bir pusudur. İnsanlık ailesi içinden bu pusudan tek kurtulabilecek olan millet BÜYÜK TÜRK MİLLETİ’dir. Çünkü Türkler, Tanrı’nın kut vererek yücelttiği kahraman bir millettir. Hz.Muhammet (S.A.V.) bunu;*

“Celal ve İzzet sahibi Yüce Allah(C.C.) buyurdu; Benim Türk adını verdiğim bir ordum vardır. Ben onları doğuda oturttum ve kızdığım milletler üzerine onlar saldırtırım.”

*hadisiyle bildirmiştir. Büyük Türk kağanı Attila’nın ayakları altında ezilen Romalılar ona “Tanrı’nın kurbacı” diyorlardı. Romalılar Hıristiyanlıktan uzaklaştıkları için Tanrı’nın Türkleri gönderdiğine inanıyorlardı. Bizans’ın kaderi de aynı olmuştur. Şah Kavad döneminde İran’da ortaya çıkan Mazdek sapıklığını** da yine bir Türk devleti olan Akkun İmparatorluğu yok etmiştir. Yine Allah yolundan sapan Araplar, İslam sancağını Türklere teslim etmek zorunda kalmışlardır. Şu an bile dünyada Türkler dışındaki Müslümanlar halis değildir. Bunu kabul etmek gerekiyor ki, Türk olmak zordur, ama imtiyazdır.*

* Tanrı’nın Türklere dünyayı yönetme gücü vermesi.

** 498-499 yıllarında İran’da Mazdek adıyla biri ortaya çıkmış ve sapkın düşüncelerini kabul ettirmiştir. Mazdek olayına tarihteki ilk komünist hareket de denir.

Bizim bu çalışmayı yaparken ki amacımız; Türk Milletine unutturulan bir değerini bir nebze de olsa anlatabilmek ve maruz kalacağı tehlikelere karşı uyanık olmasını sağlamaktır. BOZKURT ATATÜRK diyor ki, “Bir milletin ruhu ele geçirilmedikçe, bir milletin azim ve iradesi kırılmadıkça, o millete egemen olmak imkansızdır” ve BOZKURT, TÜRK MİLLETİNİN RUHUDUR.

“Tarih bir milletin neler başarabilme gücünde olduğunu gösteren en doğru bir kılavuzdur” ve “Büyük işleri yalnız büyük milletler yapar” demiş, Türk Milletinin kurtarıcısı... Türk Milleti de içinde bulunduğu bu bunalımlı dönemden ancak kendine güvenerek, büyüklüğüne inanarak kurtulacaktır. Türk çocukları tarihlerindeki zaferlerden beslenerek yeni zaferler kazanacaklardır. Burada biz tarihçilere düşen görev, tarihimizi yansız bir biçimde milletimize en güzel sözcüklerle anlatmaktır. Türk Milleti bilmelidir ki, her zaman içinden yeni BOZKURTLAR çıkacaktır. Türk çocukları, milletlerinin büyüklüğünü ve kahramanlığını tarihin derinliklerinden çıkararak, tarihlerine yeni kahramanlık destanlarını altın harflerle yazacaklardır.

İşte bu sebeplerden dolayı bu çalışmamı Büyük Türk Milletine, O'nun kahraman evladı Bozkurt Atatürk'e ve aziz şehitlerimize ithaf ediyorum.

Tezimi hazırlamamdaki yardımlarından ve fedakarlıklarından dolayı değerli hocam Oktay Kızılkaya'ya ve milli değerlerini bütün zorluklarına rağmen korumaya çalışan can dostum Yavuz Yağz'a teşekkürü bir borç biliyorum.

YAKUP ÇETİN

10.07.2005

KARS

I.BÖLÜM

A) GİRİŞ

Türk milleti, tarih boyunca kıtaları altüst etmiş, dünyaya nizamını kabul ettirmiş, tarihe kahramanlarını ve kahramanlıklarını altın harflerle kazımış, bir cengaverler ailesidir. Türk Milleti, bu büyüklüğünü ve her bireyinin savaşçı bir ruhla

yetişmesine borçludur. Türk çocukları bir BOZKURT gibi düşman üzerine atılmış, can alıp can vermiştir. Ta ilk tarihlerden beri Türklüğün belirtkesi (sembolü) kurt olmuştur. Özellikle Türkler, zor anlarında boz renkli bir kurdun kendilerine yol gösterdiğine inanırlardı. Destanlar içinden çıkararak milli belirtkemiz yaptığımız Bozkurt, aslında yenilmez Türk ruhunun, tutsaklık kabul etmeyen Türk yüreğinin en güzel anlatılış biçimidir. Aralıksız 3000-4000 yıllık bir devlet geleneği olan büyük Türk Milleti, özel durumlar dışında hep bağımsız yaşamış ve bu özel durumlarda ise Kürşad ve 40 Bozkurt'u gibi saraylar basmış, düşmanlarının yüreklerini titretmiştir.

Günümüz tarihçiliği ideolojik saptırmalardan dolayı birçok yönden eksik kalmıştır ve kısır bir döngü içerisinde dönüp durmaktadır. Zira Türk Milletinin biricik belirtkesi Bozkurt hakkında değerli bir çalışma yok denecek kadar azdır. Hatta Bozkurt, bilinçli olarak unutturulmaya çalışılmış ve bunda da büyük ölçüde başarılı olunmuştur. Şimdiler de bu milli belirtke belirli bir kesim için anlam taşır hale gelmiştir. Bu büyük yanlıgı unutilan ve unutturulan birçok değerimiz gibi Bozkurt'un da yitirilmesine sebep olacaktır. Tarih bilimindeki saptırmalar o kadar açıktır ki, yalnızca bir örnek vermemiz yeterli olacaktır kanısındayız. Örneğin Osmanlı padişahı II. Abdülhamit, bir kesim tarafından kahraman yapıp göklere çıkartılırken, karşıt kesim tarafından acımasız, başarısız, zalim biri olarak gösteriliyor. Fakat hiç kimse II. Abdülhamit'i yansız bir bakış açısıyla anlatmaya yanaşmamaktadır. Doğru olan görüş şudur ki, Türk tarihi iyisiyle kötüsüyle bizimdir. Atatürk gibi bir kahraman da bizimdir, Damat Ferit gibi hainlerde... Eğer Damat Ferit gibi vatan hainleri olmasaydı, kahramanların değerini anlayamazdık. Ayrıca o vatan hainleri nasıl ortaya çıkmış, bunları da öğrenip dersler çıkarmamız gerekiyor. Bütün bu sebeplerden dolayı Ata'mızın vasiyeti üzerine tarihin derinliklerine kadar inecek, Bozkurt gibi Türklüğün unutilmuş değerlerini yüreğimize ve belleğimize kazıyacak, böylece de daha büyük işler başarmak için damarlarımızdaki ölmez Türk Ruhunun gücünü bulacağız.

B) KURT NEDİR?

Kurt, doğadaki canıbarlardan (hayvanlardan) birisidir. Zekası ve yırtıcılığı en çok bilinen özellikleridir. Bir tren yolculuğum sırasında Sivashlı bazı köylüler kurt hakkında inanılmaz hikayeler anlattılar. Bunlardan en ilginç olanı; ıssız bir yerde yaşayan bir köylünün başına gelenlerdir. Hayvancılıkla uğraşan köylü bir gün canıbarlarını olatmaya çıkarmış. Kurdun birisi bu adamın ve canıbarlarının peşine düşmüş. Köylü sürüsünü ıssız bir yerde olan ahırına gidene kadar kurt onları izlemiş. Daha sonra birden saldırmış. Elinde silahı olmayan adam çaresiz bir şekilde ahırın damına yakın bir yere çıkmış ve canını kurtarmaya çalışmış. Kurt önce adamın gözlerinin önünde bütün sürüyü yok etmiş. Köylü kurtulduğunu zannederken kurt damı delerek adamı parçalamış. Bu hikayeyi ilk dinlediğim zaman tüylerim diken diken olmuştu. Çünkü o zamana kadar kurdun bu kadar akıllı ve yırtıcı olduğunu bilmiyordum.

Büyük Türk Milleti, kurdu zekası ve yırtıcılığı sebebiyle belirtke olarak kabul etmiştir. Ayrıca özgürlüğü elinden alınan bazı kurt cinslerinin kendilerini öldürdükleri bilinmektedir. Türk Milletinde de yanı düşünce vardır. Örneğin Milli Mücadele döneminde Türklüğün Babası Mustafa Kemal Atatürk; “Ya İstiklali ya ölüm” diyerek bağımsızlığın Türkler için ne anlama geldiğini en güzel biçimde dile getirmiştir. Bütün milletler ile belirtkeleri arasındaki benzerlikler ilk bakışta göze çarpar. Mesela Rusların belirtkesi olan ayı, Rus karakterini anlamamızda bize yardımcı olabilir. Kurt belirtkesine dair inanışlar Eski Roma’da ve Araplarda da bulunmaktaysa da bu belirtkenin Türklerin tamamında milli kült olduğunu biliyoruz.¹

Milletlerin millet olma vasıflarından birisi de milli belirtkeleridir. Büyük Türk düşünce adamı Hüseyin Nihal Atsız, bu konuda şöyle demektedir: “Milleti millet yapan kaidenin milli sembollerde bulunduğu için bir milleti yıkmak isteyenler onun milli sembollerine hücum ederler. Bir toplumun milli sembolleri olmadı mı artık sürülemiş demektir. Bilginlerine, profesörlerine ve her şeyine rağmen onun koyun sürüsünden ve karınca yuvasından bir farkı yoktur. Milli sembollere saldıranlara dikkat edilmelidir, bunu cehalet veya hamakatlarından mı, yoksa gizli maksatlarından mı yapıyorlar? Milli sembol olan Oğuz Han’a dil uzatıldı mı, biliniz ki, o, bilerek veya bilmeyerek düşman için çalışıyor demektir. Milli sembol olan Bozkurt’a köpek diyenler için de durum aynıdır. Üstelik onlar aynada kendilerini görmektedirler.”² H.N.Atsız’ın da belirttiği gibi milli belirtkelerimiz milli varlığımızla eş değerdedir. Milli belirtkemiz olan Bozkurt’un önemini Türk düşünce adamlarının en mühim simalarından Nejdet Sancar şu şekilde dile getirmektedir: “Semboller ile sembolü benimseyen milletler arasında uygunluklar olduğu muhakkaktır. Sembol ile milletin birbirine en uygun düşeni ise, şüphesiz kurt ile Türk’tür. Çünkü kurt hayvanlar dünyasının pençesi en sert olanı; Türk ise, insanlık aleminin yiğitlikte en önde bulunanıdır. Bayrağı bir bez parçası sayan adi yaratıkla Bozkurt’a it diyebilen fikri sapık arasında ne fark vardır! Türkler için manevi birçok kutsal varlık vardır. Bozkurt da bunlardan biridir. Bundan dolayı da Bozkurt’u korumak ve yaşatmak, ayyıldızlı bayrağı vatan ufkunda dalgalandırmak kadar büyük bir Türklük vazifesidir. Türk’ün, Türklük için yaşayan çocukları var oldukça, Türk bayrağı nasıl Türk göklerinde dalgalanacaksa; ulu atamız Oğuz Han’a yol gösteren ve Türk’ü Ergenekon’dan çıkarıp büyük yurdumuza kavuşturan Bozkurt

¹ Abdülkadir İnan, Makaleler ve İncelemeler, Ankara 1987, s.69

² Hüseyin Nihal Atsız, “Milli Semboller”, Ötüken, say:5, 13 Nisan 1974, s.7

da öyle yaşayacaktır. Çünkü Bozkurt, Türk demektir. Türklük var oldukça, onu meydana getiren maddi ve manevi bütün unsurlar da var olacaktır.”³

Eski Türkçe’de kurt, bizim günümüzde anladığımız anlamı karşılamamaktadır. Zira Kök-Türk yazıtlarında kurt için “börü” adı kullanılmaktadır. O zaman ki börü adı neden bize kurt olarak gelmiştir? Bunun sebebi dini inançlardır. Çünkü börü adı tabu sayılırdı ve söylenmesi iyi karşılanmazdı. Mesela Müslümanlar, cin denilen doğaötesi varlıklardan bahsederken “üç harfli” adını kullanırlar. Eğer cin sözcüğü çok kullanılırsa, cinlerin oraya geleceğine inanılır. Bu inanç bütün milletlerde ortaktır. Ruslar, Rusça kurt demek olan “volk” yerine, komşuları Türklerin börü sözcüğünden bozma “birük” adını kullanırlar. Almanlarda ünlü bir atasözü vardır:”Kurdun adı söylenirse, o, koşarak gelir(wenn man den wolf nennt, so kommt er grannt)”. Almanlar Noel Bayramından sonraki “wolf” (kurt) adını kullanmazlar. Bunun yerine “das Gewürm”(kurt, böcek) veya “ungeziefer”(yerde sürünen yaratık) sözcüklerini kullanırlar. Estonyalılar “susi” yerine “hund”u, Ukraynalılar “volk” yerine “seriy, seriş, senorvat” adlarını kullanırlar.Türk boyları börü yerine; Tobalar “uzun kuruklu” veya “gök gözlü”, Sakalar “kuturuktalı”(kuyruklu), Başkurtlar “kuş-kurt”, Kazaklar “kaskır”, Çuvaşlar “kaçkır” veya “vurun hüre”(uzun kuyruklu), Kürtler “gur”, Oğuzlar ise “kurt” adlarını kullanmaktadırlar.⁴ Görülüşü üzere hemen hemen bütün milletler kurdu ifade eden sözcüğü kullanmaktan son derece çekinmektedirler. Bu da kurdun ne kadar korkulan bir canbar olduğunu en büyük kanıtıdır. Kurt nasıl ise Türkler de aynen bütün milletlerin yüreğini titretmiştir.⁵

Biz bu çalışmada genel ve asıl manadaki börü yerine atalarımızın izinden giderek kurt adını kullanacağız. Belki ilkel bir inanç gibi görülebilir. Ama atalara saygı bir insanlık vasfıdır. Bu saygı sadece hayvanlarda ve hayvanlaşmış insanlarda bulunmaz.

³ Nejdet Sancar, Türkçülük Üzerine Makaleler, İstanbul 1995, s. 36-38

⁴ Abdülkadir İnan, a.g.e., s.625-626

⁵ Altan Deliorman, “Bugünkü Manası ile Bozkurt”, Türk Kültürü, Mayıs 1967, sayı:55, s.75

C) KURT SÖZLÜĞÜ

<i>KURT SÖZLÜĞÜ</i>		
<i>SÖZCÜK</i>	<i>ANLAM</i>	<i>ŞİVE</i>
<i>Asena</i>	<i>Bozkurt</i>	<i>Eski Türkçe</i>
<i>Aşına</i>	<i>Bozkurt</i>	<i>Eski Türkçe</i>
<i>Böri</i>	<i>Kurt</i>	<i>Genellikle Anadolu dışında</i>
<i>Börteçine</i>	<i>Bozkurt</i>	<i>Eski Türkçe, Moğoka</i>
<i>Börü</i>	<i>Kurt</i>	<i>Genellikle Anadolu dışında</i>
<i>Börüsü</i>	<i>Coo cesur kişi</i>	<i>Kırgız</i>
<i>Çine</i>	<i>Kurt</i>	<i>Eski Türkçe, Moğoka</i>
<i>Gök Böri</i>	<i>Gök Kurt</i>	<i>Anadolu (-)</i>
<i>Gök Kurt</i>	<i>Gök Kurt</i>	<i>Anadolu</i>
<i>Gök Yele</i>	<i>Gök Yele(İ)</i>	<i>Anadolu</i>
<i>Gurt</i>	<i>Kurt</i>	<i>Azeri</i>
<i>Kaskar</i>	<i>Kurt</i>	<i>Kazak, Kırgız</i>
<i>Kaşkar</i>	<i>katil kurt</i>	<i>Hırsız ve Anadolu</i>
<i>Kök Böri</i>	<i>Boz Kurt</i>	<i>Gök Kurt, Anadolu dışı</i>
<i>Kök Böri</i>	<i>Boz Kurt</i>	<i>Gök Kurt, Anadolu dışı</i>
<i>Kök Cal</i>	<i>Gök Yele</i>	<i>Kazak, Kırgız</i>
<i>Kök Yal</i>	<i>Gök Yele</i>	<i>Özbek</i>

D) ATASÖZLERİMİZDE KURT

İki koç toslaştığında kurdun karnı acıkır.

Ayrılanı ayı, bölüneni kurt yer.

Kurt bulursa tam, karga bulursa ağaç ucunda yer.

Kurt bile arkadaşına kötülük etmez.

Tilkinin sırtmasından kurdun hırslanması yeğdir.

Kurt tüyünü kabartır zayıflığını belli etmez.

Kurt ihtiyarlayınca köpeklerin maskarası olur.

Kurdun ağzı yese de kan, yemese de kan.

Kurdu olmayan orman olmaz, hırsızı olmayan yurt olmaz.

Tayı beslersen at olur, kurdu beslersen yad olur.

Kurt yavrusu dağa bakıp ulur.

İtin bedduası kurda tesir etmez.

Kurtlukta düşeni yerler.

Köpeğin sahibi varsa kurdun Allah'ı var.

Kavgacı kurt semirmez.

On itten, bir kurt iyidir.⁶

On ite yedirmektense bir kurda yedirmek iyidir.

Çakal baş koparır kurdun adı yamandır.

El ile oyun olmaz, kurt ile koyun olmaz.

Goyuna gurt gelende, bir geçilini tapar.

Kurttan korkan, koyun saklamasın.

Keçi kurttan kurtulursa gergedan olur.

⁶ Mahir Nakıp, "Irak Türklerinde Deyimler ve Atasözleri", Kardeş Edebiyatlar, 1987, sayı: 15, S.65

Keçiye rakı içirmişler, kurdun evini sormuş.

Koyunu güden kurdu görür.

Koyunu kurda ısmarlar.

Koyununu kurda kaptıran çobanın ağzını bıçak açmaz.

Köyün itleri kendi aralarında düşman olsalar da, kurdu görünce birleşirler.

Kurda ensen neden kalın demişler, kendi işimi kendim görürüm demiş.

Kurt komşusunu talamaz.

Kurtla koyun olmaz, ciğerle (akrabayla) oyun olmaz.

Kurtla koyun, kılıç ile oyun olmaz.

Tüylü koyunu kurt yemez.

İt kurdun yanında rahat edemez!⁷

⁷ A. Şekür Turan, "Uygur Atasözlerinde Kurt", Kardeş Edebiyatlar, 1987, sayı:15, S.34

II.BÖLÜM

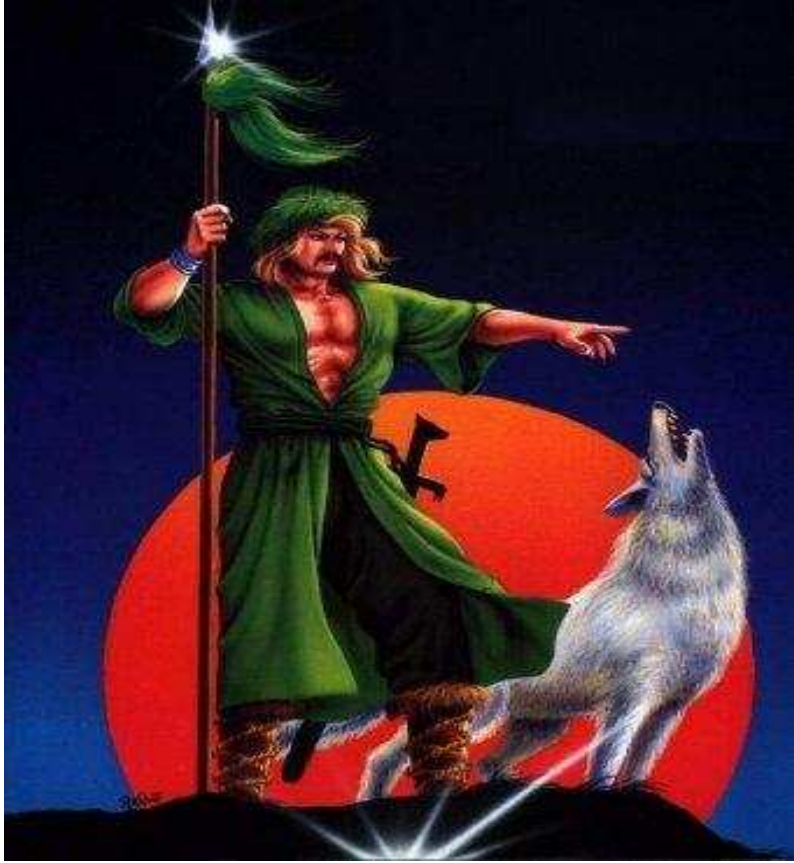

A) TÜRK DESTANLARINDA KURT'UN YERİ

Destanlar bir milletin karakterinin en güzel yansıma biçimidir. Nitekim her milletin kendine özgü özellikleri vardır. Bu özellikler ise milletin bütün kültür varlıklarına sinmiştir. Büyük Türk Milletinin kendine özgü bir çok destanı vardır. Bu destanlarda Türk milletinin başından geçen büyük olaylar mucizevi bir biçimde anlatılmıştır. Türk'ün yüreği, zekası, büyüklüğü, kahramanlığı bütün destanlarımızın ortak yönüdür. Oğuz Kağan'da Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresini, Orgunakon'da yok olmak üzere olan asil bir milletin ilahi kurtuluşunu, Manas'ta özü hür, bedeni hür bir milletin kükreyişini, Alp Er Tunga'da Türk'ün mertliğini, yiğitliğini görmek mümkündür.⁸

Türk tarihi başlı başına dünyanın en büyük destanı olmakla beraber biz şimdi destanlarımız içinde Kurt'un yerini inceleyeceğiz. Göreceğiz ki Türk, kurdun ta kendisidir.

⁸ SANCAR, Nejdet, Türkçülük Üzerine Makaleler, İstanbul 1995, s. 65

I) OĞUZ KAĞAN DESTANI

Men sinlerge boldum kağan
Alalınğ ya takı kalkan
Tunga bizge bolsun buyan
Kök börü bolsungıl uran.⁹

Oğuz Kağan, Türk milletinin efsanevi atasıdır. Aynı zamanda Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresinin de simgesidir.¹⁰ Zira destanda bütün dünyayı bir Bozkurt'un kılavuzluğunda fethetmiştir. Şimdi destanı inceleyelim:

Oğuz Kağan destanı M.Ö. 209-174 tarihleri arasında hükümdarlık yapmış olan Kun hükümdarı Mete'nin hayatı etrafında şekillenmiştir. Bütün Türk destanlarında olduğu gibi bu destanın da ilk şekli günümüze ulaşmamıştır.¹¹

⁹ Nihat Sami Banarlı, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, c.I, İstanbul 1998, s.18

¹⁰ Osman Turan, Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi, İstanbul 1978, s. 144

Bugün, elimizde Oğuz destanının üç varyantı bulunmaktadır. XIII ile XVI yüzyıllar arasında Uygur harfleriyle yazılmış ve İslâmiyet'ten önceki inancı yansıtan varyantın ilk örneği temsil ettiği kabul edilebilir. XIV. yüzyıl başında yazıldığı bilinen Reşideddîn'in Câmi üt-Tevârih adlı eserinde yer alan Farsça yazılmış Oğuz Kağan Destanı İslâmi varyantların ilkinin temsil etmektedir.

Oğuz Kağan Destanının üçüncü varyantı ise XVII. yüzyılda Ebü'l-Gazî Bahadır Han tarafından Türkmenler arasındaki sözlü rivayetlerden ve önceki yazmalardan faydalanarak yazılmıştır.

Oğuz Kağan Destanının İslâmiyet Öncesi Rivayeti Ay Kağan'ın yüzü gök, ağzı ateş, gözleri mavi, saçları ve kaşları kara perilerden daha güzel bir oğlu oldu. Bu çocuk annesinden ilk sütü emdikten sonra konuştu ve çiğ et, çorba ve şarap istedi. Kırk gün sonra büyüdü ve yürüdü. Ayakları öküz ayağı, beli kurt beli, omuzları samur omzu, göğsü ayı göğsü gibiydi. Vücudu baştan aşağı tüylüydü. At sürüleri güder ve avlanırdı. Oğuz'un yaşadığı yerde çok büyük bir orman vardı. Bu ormanda çok büyük ve güçlü bir gergedan yaşıyordu. Bir canavar gibi olan bu gergedan at sürülerini ve insanları yiyordu. Oğuz cesur bir adamdı.¹²

Günlerden bir gün bu gergedanı avlamağa karar verdi. Kargı, yay, ok, kılıç ve kalkanını aldı ve ormana gitti. Bir geyik avladı ve onu söğüt dalı ile ağaca bağladı ve gitti. Tan ağarırken geldiğinde gergedanın geyiği almış olduğunu gördü. Daha sonra Oğuz, avladığı bir ayıyı altın kuşağı ile ağaca bağladı ve gitti. Tan ağarırken geldiğinde gergedanın ayıyı da aldığını gördü. Bu sefer kendisi ağacın altında bekledi. Gergedan geldi ve başı ile Oğuz'un kalkanına vurdu. Oğuz kargı ile gergedanı öldürdü. Kılıcı ile başını kesti. Gergedanın bağırsaklarını yiyen ala doğanı da oku ile öldürdü ve başını kesti.

Günlerden bir gün Oğuz Kağan Tanrıya yalvarırken karanlık bastı. Gökten bir gök ışık indi. Güneşten ve aydan daha parlaktı. Bu ışığın içinde alında kutup yıldızı gibi parlak bir ben bulunan çok güzel bir kız duruyordu. Bu kız gülünce gök tanrı da gülüyor, kız ağlayınca gök tanrı da ağlıyordu. Oğuz bu kıızı sevdi ve bu kızla evlendi.

¹¹ Vassilij Vladimiroviç Barthold, Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler, Ankara 1975, s.97

¹² Fuzuli Bayat, "Oğuz Kağan Destanı Üzerine Yeni Düşünceler", Türkler,c:3, İstanbul 2002, s.523

Günler ve gecelerden sonra bu kız üç oğlan çocuk doğurdu. Çocuklara Gün, Ay ve Yıldız isimlerini verdiler.¹³

Oğuz ormanda ava çıktığı günlerden birinde göl ortasında bir ağaç gördü. Ağacın kovuğunda gözü gökten daha gök, saç ırmak gibi dalgalı, inci gibi dişli bir kız oturuyordu. Yeryüzü halkı bu kızın güzelliğini görse dayanamaz ölüyoruz derlerdi. Oğuz bu kızı sevdi ve onunla evlendi. Günlerden gecelerden sonra Oğuz'un bu kızdan da üç oğlu oldu. Bu çocuklara Gök, Dağ ve Deniz isimlerini koydular.

Oğuz Kağan büyük bir toy(şenlik) verdi. Kırk masa ve kırk sıra yaptırdı. Çeşit çeşit yemekler,şaraplar, tatlılar, kırmızlar yediler ve içtiler. Toydan sonra Beylere ve halka Oğuz Kağan şunları söyledi:

Ben sizlere kağan oldum
Alalım yay ile kalkan
Nişan olsun bize buyan
Bozkurt olsun bize uran
Av yerinde yürüsün kulan
Daha deniz, daha müren
Güneş bayrak gök kurikan¹⁴

Oğuz Kağan bu toydan sonra dünyanın dört bir tarafına elçilerle şu mektubu gönderdi:" Ben Uygurların kağanıyım ve yeryüzünün dört köşesinin kağanı olmam gerekir. Sizden itaat dilerim. Kim benim emirlerime baş eğerse, hediyelerini kabul eder ve onu dost edinirim. Kim baş eğmezse, gazaba gelirim. Onu düşman sayarım. Onunla savaşır ve yok ettiririm".¹⁵

Yine o zamanlarda sağ yanda bulunan Altun Kağan, Oğuz Kağan'a pek çok altın gümüş ve değerli taşlar hediye etti ve ona itaat ederek dostluk kurdu. Oğuz Kağanın sol yanında ise askerleri ve şehirleri çok olan Urum Kağan vardı. Urum Kağan Oğuz Kağanı dinlemezdi. Oğuz Kağan'ın isteklerini gene kabul etmedi. Oğuz Kağan

¹³ Nihat Sami Banarlı, a.g.e., s.18

¹⁴ Fuzuli Bayat, Türk Destan Geleneği ve Oğuz Kağan Destanı, Kars 1997, s.7

¹⁵ N.S.Banarlı, a.g.e., s.18

gazaba geldi, bayrağını açtı ve askerleriyle birlikte Urum Kağana doğru yürüdü. Kırk gün sonra Buz Dağın eteklerine geldi. Çadırını kurdurdu ve sessizce uyudu. Tan ağarınca Oğuz Kağanın çadırına güneş gibi bir ışık girdi .O ışıktan gök tüylü gök yeveli büyük bir erkek kurt çıktı. Kurt: " Ey Oğuz, sen Urum üzerine yürümek istiyorsun; Ey Oğuz ben senin önünde yürüyeceğim."dedi. Bunun üzerine Oğuz çadırını toplattırdı ve ordusuyla birlikte kurdu izlediler. Gök tüylü gök yeveli büyük erkek kurt itil Müren denizi yakınındaki Kara dağın eteğinde durdu.¹⁶

Urum Hanın ordusu ile Oğuz Kağanın ordusu arasında büyük savaş oldu. Oğuz Kağan savaşı kazandı, Urum Hanın hanlığını ve halkını aldı. Oğuz Kağan ve askerleri Gök tüylü ve gök yeveli kurdu izleyerek itil ırmağına geldiler. Oğuz Kağan'ın beylerinden Uluğ Ordu bey itil ırmağını geçmek için ağaçlardan sal yaptı ve böylece karşıya geçtiler. Oğuz'un bu buluş hoşuna gittiği için bu Uluğ Ordu Bey'e "Kıpçak" adını verdi.¹⁷

Gök tüylü gök yeveli kurdu izleyerek yeniden yola devam ettiler. Oğuz Kağan'ın çok sevdiği alaca atı Buz Dağa kaçtı. Oğuz Kağanın çok üzüldüğünü gören kahraman beylerinden biri Buz Dağa çıktı ve dokuz gün sonra alaca atı bularak geri döndü. Oğuz Kağan atını ve karlarla örtünmüş kahraman beyi görünce çok sevindi. Atını getiren bu beye: " Sen buradaki beylere baş ol. Senin adın ebediyen Karluk olsun." dedi. Bir süre ilerledikten sonra gök tüylü ve gök yeveli erkek kurt durdu. Çürçet yurdu adı verilen bu yerde Çürçetlerin kağanı ve halkı Oğuz Kağana boyun eğmeyince büyük savaş oldu. Oğuz Kağan, Çürçet Kağanı yendi ve halkını kendisine bağladı.¹⁸

Oğuz Kağan, ordusunun önünde yürüyen bu gök tüylü gök yeveli erkek kurtla Hint, Tangut, Suriye, güneyde Barkan gibi pek çok yeri savaşarak kazandı ve yurduna kattı. Düşmanları üzüldü, dostları sevindi. Pek çok ganimet ve atla evine döndü.¹⁹

Günlerden bir gün Oğuz Kağanın tecrübeli bilge veziri Uluğ Bey rüyasında bir altın yay ve üç gümüş ok gördü. Altın yay gün doğusundan gün batısına kadar

¹⁶ F.Urmançev, "Orta Asya Türk Tarihi ve Folklorunda Boz/Ak Kurt", Kardeş Edebiyatlar, sayı:7, Erzurum 1983, s.8-9

¹⁷ Erol Güngör, Tarihte Türkler, İstanbul 1990, s.18

¹⁸ Hasan Erkılıç, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Yakma Destanlar, Tarihsiz, s.117

¹⁹ Fahrettin Kırzioğlu, Yukarı Kür ve Çoruh Boylarında Kıpçaklar, Ankara 1992, s.2

uzanıyordu. Üç gümüş ok da kuzeye doğru gidiyordu. Oğuz Kağan bu rüyayı dinleyince yurdunu oğulları arasında paylaştırdı.²⁰

Yukarıda gördüğümüz üzere Bozkurt, Oğuz Kağan Destanı'nda yol gösterici olarak öne çıkmaktadır. Türk tarihi açısından Türklüğün babası olarak sayılan Oğuz Kağan'ın yaşamında Bozkurt'un oynadığı rol ise bize Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresini hatırlatmaktadır. Nitekim Bozkurt, Oğuz Kağan'ın ve çerilerinin önünde Hindistan'dan Roma'ya, Mısır'dan Çin'e çok geniş bir alana egemen olmasının yolunu göstermiştir. Destanda kurdun diğer bir anlamı ise Tanrı'nın Oğuz Kağan'a cihangirlik vermesidir.²¹ Zira Bozkurt'u gönderen Tanrı'dır. Bunu gökten düşen bir ışığın içinden Bozkurt'un çıkmasından anlıyoruz. Türklerin en çok bilinen destanı olan Oğuz Kağan Destanı, Türk Milletinin büyüklük ülküsünün en açık göstergesidir. Tarih boyunca Türklük bu paralelde gelişme göstermiş ve Büyük Kun, Avrupa Kun, Ak-kun, Saka, Kök-Türk, Uygur, Selçuklu, Çengiz, Timur ve Osmanlı gibi cihangir devletler kurmuşlardır. Demek oluyor ki, tarihin en eski devirlerinden beri Türk Milletinin cihan devleti gibi büyük bir ülküsü vardır ve bunun belirtkesi Bozkurt'tur.²²

²⁰ Mehmet Kaplan, "Oğuz Kağan-Oğuz Han Destanı", Türkler, c:3, İstanbul 2002, s.51

²¹ Osman Turan, a.g.e., s.144

²² Hasan Erkılıç, Osmanlıdan Cumhuriyete Yakma Destanlar, Kültür Bak. Yay., Tarihsiz, s.158

II) BOZKURT DESTANI

Bozkurt Destanı, Türklüğün büyük bir felaketten kurtuluşunun olağanüstü bir biçimde anlatılmasıdır. Bilinen en önemli iki Köktürk Destanından birisidir. Bir bakıma, M.S. altıncı yüzyıldan sekizinci yüzyıl ortalarına kadar egemen olmuş bu Türk Devletinin Köktürklerin soy kütüğü ve var olma hikâyesidir. Ayrıca, Türk ırkının yeni bir dal hâlinde dirilişi de diyebileceğimiz Bozkurt Destanı, Bilge Kağan'ın Orhun Âbidelerindeki ünlü vasiyetinin ilk cümlesi olan: "Ben Tanrıya benzer, Tanrıdan olmuş Türk Bilge Kağan, Tanrı irade ettiği için, kağanlık tahtına oturdum" cümlesi ile birlikte düşünülecek olursa soyun ve ırkın nasıl bir şekilde ilahileştirilmek istenildiğini de anlatmaktadır. Destan Çin kaynaklarında kayıtlıdır. Değişik söyleyişler durumunda ise de, çizgileri aynı fakat isimler üzerinde, anlatıstan doğma veya Çinlilerce yazılırken isimlerin Çince söylenmesinden meydana gelme değişiklikler yüzünden ayrı görünen belli üç söylenti şeklinde yazılmıştır.²³

Birinci söyleyiş:

²³ Zeki Velidi Togan, "Bozkurt Efsanesi", Türkler, c:3, İstanbul 2002, s.545

Kun Ülkesinin kuzeyinde So adı verilen bir ülke vardı. Burada, Kunlarla aynı soydan olan Göktürkler otururdu. Bir gün Köktürkler So Ülkesinden ayrıldılar. Bu sırada başlarında Kağan Pu adlı bir yiğit vardı. Kağan Pu'nun on altı kardeşi bulunuyordu. On altı kardeşten birinin annesi bir kurttu.

Annesi Köktürklerce en kutsal yaratıklardan biri olarak bilinen ve böyle kabul edilen bir kurt olduğu için delikanlı, rüzgârlara ve yağmura söz geçirir, bu iki kuvveti buyruğu altında tutardı.

Bununla beraber, So Ülkesindeki yurtlarından ayrılan Göktürkler düşmanlarının baskınına uğradılar.

Bu baskında düşmanlar bütün Kök-Türkleri yok ettikleri gibi on altı kardeşten sadece birisi kurtulabildi. Kurtulan delikanlı annesi kurt olan idi.

Bu delikanlının da, birisi yaz diğeri de kış ilâhının kızı olan iki karısı vardı. Baskından sonra her ikisinden ikişer oğlu oldu. Zamanla kalabalıklaşıp çoğalan halk, çocuklardan en büyüğünü kendilerine Hakan seçtiler; o zamanki adı Göktürk dilinde değildi. Hakan seçilir seçilmez Göktürkçe olmayan bu adımı bıraktı ve Türk adını aldı.

Ondan sonra Türk on kadınla evlendi, bir çok çocukları oldu. içlerinden Asena adını taşıyan biri hakanlık tahtına geçince boyun adı da Aşine oldu.²⁴

İkinci söyleyiş:

Kunların bir boyu olan ve adına Aşine denilen Türk boyu Hazar Denizinin batı taraflarında yerleşmişti. Türklerin ilk atası olarak biliniyordu. Rahat ve huzur içinde otururlarken bir gün ansızın düşmanların baskınına uğradılar. Baskının sonunda kimse sağ kalmadı.

Her nasılsa küçücük bir çocuk bu baskından sağ kalmış bir köşeye sığınmıştı. Düşmanlar onu da gördüler. Fakat, cılız ve küçük bir çocuk olduğu için kimse ondan korkmadı ve ona aldırmadı. Hattâ içlerinden acıyanlar bile çıktı. Ama düşman yine de

²⁴ İbrahim Kafesoğlu, Türk Bozkır Kültürü, Ankara 1982, s.81

her ihtimali düşünüp, çocuğu öldürmektense kolunu bacağı kesip orada öylece bırakmayı uygun gördü; düşündükleri gibi yaptılar.

Kolunu bacağı kesip, yan ölü hâle getirdikleri çocuğu alıp bataklıkta bir sazlığa attılar; bırakıp gittiler.

O sırada, nereden çıktığı bilinmeyen bir dişi Bozkurt görüldü, geldi, çocuğu emzirdi. Yaralarını yalayıp iyi etti. O günden sonra da, avlanıp getirdiği yiyeceklerle çocuğu besleyip büyüttü, gücünü kuvvetini arttırdı. Zamanla Bozkurt'un beslediği çocuk gürbüzleşti.

Günlerden sonra bir gün, baskın yapıp Asine soyunu yok eden düşman başbuğu, kolunu bacağı keserek sazlığa attıkları çocuğun yaşadığını öğrendi. Adamlar gönderip durumu öğrenmek, sağ kaldı ise öldürtmek istedi.

Düşman başbuğunun gönderdiği asker geldiğinde, kolu bacağı kesik gencin yanında bir dişi Bozkurt gördü. Dişi Bozkurt tehlikeyi sezmişti, dişleriyle gerici yakaladığı gibi denizin öte yanına geçirdi; orada da durmayıp Altay Dağlarına doğru götürdü. Orada, her tarafı yüksek dağlarla çevrili bir yaylada bir mağaraya yerleştirdi, onunla evlendi; on oğlan doğurdu!

Mağaranın bulunduğu yayla yeşillikti; serin gür suları, meyve ağaçları, av hayvanları vardı. Oğlanlar orada büyüdüler, orada evlendiler. Her birinden bir boy türedi. Bunlardan birinin adı da Asine boyu idi.

Asine, kardeşlerinin içinde en akıllı, en gözü pek, en yiğit olanı idi. Bu yüzden Türk Hakanı o oldu.

Soyunu unutmadı. çadırının önüne her zaman, tepesinde bir kurt başı bulunan bir tuğ dikti.

Aradan çok yıllar geçti. Aşine boyuna Aseñçe adlı bir başka yiğit hakan oldu. Bunun zamanında ise Aşine boyu, buldukları yerden çıkıp daha güzel yurtlara yerleştiler.²⁵

²⁵ Emel Esin, Türk Kültür Tarihi İç Asya'daki Erken Safhalar, Ankara 1985, s.65

Üçüncü söyleyiş:

Bir not halindedir. Çin devlet adamlarından Cjan-Ken'in, Milattan önce 119 yılında, Çine göre batı ülkelerinde yaptığı gezi sonunda gördüklerini ve duyduklarını yazıp o zamanki Çin împaratoruna sunduğu notlan arasında kayıtlıdır. Notu, Abdülkadir înan'ın, Türk Dili Araştırmaları Yıllığı (1954) ndaki Türk Destanlarına Genel bir bakış adlı yazısından olduğu gibi alıyoruz:

"Kun Ülkesinde bulunduğum zaman duydum ki Usun Hanı, Gunmo unvanını taşıyor. Gunmo'nun babası, Kunların batısındaki bir ülkeye sahipti. Gunmo'nun babası bir savaşta Kunlar tarafından öldürüldü. Yeni doğmuş olan Gun-mo'yu kırlara attılar. Kuşlar çocuğu sineklerden koruyor; bir dişi kurt sütüyle besliyordu. Kun Hakanı buna şaştı. Bu çocuğu saydı. Onu kendi terbiyesine aldı, büyüttü. Babasının ülkesini ona geri verdi.²⁶

Destanda görüldüğü üzere Bozkurt hem kurtarıcı, hem de atadır. Kurdun anne biçiminde olması yine ilginç bir motiftir. Bu destan Kök-Türklere isnat ediliyorsa da daha eski dönemlere ait olduğu Çin kaynaklarında bildirilmektedir. Zira Gun-mo'nun M.Ö. 119'da Kun ülkesine gelen Çinli devlet adamı Çjan-ken'in notlarında olması bunun delilidir. Ayrıca kurdun ata olarak görünmesi, Gök Tanrı dininden önce Türklerde totemizmin olduğuna işaret sayılmaktaysa da bunun gerçekçi bir yönü yoktur. Çünkü eski Türkler ilk devirlerden beri Gök Tanrı dininde idiler. Özellikle Gök Tanrı dininin milli din olduğu Kök-Türklere Bozkurt'un yalnızca yüksek bir mevkisinin olup belirtke olarak kabul edildiği bir gerçektir. Dini düşünceyle bile bu destanı inceleyerek çok farklı bilgilere ulaşırız. H.z.Muhammet(S.A.V.)'in üç sahabeyi Türkleri İslam'a davet etmek için gönderdiğinde, bu sahabelere Ural Dağlarına kadar bir Bozkurt'un yol gösterdiği kaynaklarda geçmektedir.²⁷

Bozkurt belirtkesinin etkisi İslam döneminde de devam etmiştir. Peygamberimizin, pek uzağında olan Türklere büyük bir ilgi göstermesi çok ilginç bir durumdur. Örneğin "Celal ve İzzet sahibi Yüce Allah(C.C.) buyurdu: Benim Türk adını verdiğim bir ordum vardır. Ben onları doğuda oturttum. Kızdığım milletlerin üzerine

²⁶ N.S.Banarlı, a.g.e.,s.25-26

²⁷ Abdülkadir İnan, a.g.e., s.74

onları saldırtırım”²⁸ hadisi Türklerde büyük heyecan uyandırmıştır. Bu hadise ve benzerlerine uydurma diyen art niyetli çok kişi vardır. Yalnız hadisleri doğrulayan en büyük belge Türk tarihidir. Türk’ün yüce tarihini ana hatlarıyla bilen normal bir vatandaş bile bu hadislerin doğruluğunu onaylayacaktır. Peygamberimizin Türkler hakkındaki hadisleri konusunda Zekeriya Kitapçı’nın eserlerini okumanın yararlı olacağı düşüncesindeyiz. Çünkü Kitapçı çağımızın en derin tarihçilerinden birisidir ve bu konularda çok çalışmıştır.

III) ORGUNAKON (ERGENEKON) DESTANI

Orgunakon Destanı, Oğuz Kağan ve Manas Destanlarıyla birlikte Türklerin en çok bilinen destanıdır. Ancak bu destanın adı çok yanlış yazılmaktadır. Tarihçiler, günümüze kadar Ergenekon diye bir yer aramışlar ama bulamamışlardır. Ergenekon, daha doğrusu Orkun adı hala özünden kopmamış Türk ailelerinde kullanılmaktadır. Oğuz Türklerinin yoğun olarak yerleştikleri Gaziantep yöresinde Orkun adı “orgun” sözcüğüyle yaşamaktadır. Orgun çağımızda gizli anlamında kullanılmaktadır. Türkçe’nin günümüze kadar yumuşayarak geldiğini biliyoruz. “K” yazacının (harfinin)

²⁸ Osman Turan, a.g.e., s.259

yerini “G” yazacı almıştır. Mesela Gaziantep’liler karpuzla “garpuz”, kapıya “gapi”, kasaya “gasa” demektedirler. Bu bilgiler ışığında diyebiliriz ki Ergenekon diye bilinen Türklerin saklandıkları yer gerçekte Orkun yazıtlarının bulunduğu yerdir. Gerçekten de Orkun bölgesinin bulunduğu Moğolistan’ın Ulan-Bator kentinin çevresini inceleysek dağlarla çevrili olduğunu görürüz. Ayrıca bu bölgeye yakın olan Baykal gölü sebebiyle eski çağlarda buranın ikliminin elverişli olduğu da büyük olasılıktır. Buranın günümüzde bile çok seyrek bir elcanı (nüfusu) vardır. Gaziantep diliyle Orgun bölgesi gizli bir yer olmaya layıktır. Destanın Kök-Türklerden daha eski olduğu düşüncesiyle Orkun havalisinin Türklerin anayurdu olduğunu da söyleyebiliriz. Biz her zaman büyük gizemlerin peşinde koşarız. Ama bazen gerçekler çok açıktır. Yalnızca biz görmeyi bilmiyoruzdur. Yarıca Ergenekon adı yerine Orkun ya da Orgun-a-kon adlarının kullanılmasının daha tutarlı olacağı düşüncesindeyiz. Bizim bu düşüncemizin kaynağı öz Türk kültüründen başka bir şey değildir. Bu nedenle Ergenekon konusundaki görüşümüzün diğerlerine nazaran daha tutarlı olduğu görüşündeyiz. Çünkü Türk tarihini yazabilmek için günümüzdeki yerel kültürleri bilmek ve eski Türk kültürüyle kıyas yapabilmek gerekiyor. Bunun için de Türk olmak birinci şarttır. Türk medeniyeti o kadar büyüktür ki, onu anlayabilmek için bir ömür boyunca çok azimli bir şekilde çalışmak gerekir. Ama bir Türk için bu daha kolaydır, çünkü bütün hayatı bu yüksek kültürün içinde geçmiştir. Sözün özü Türk’ün tarihini yine Türk yazmalıdır.

Orgunakon Destanı’nda Bozkurt daha çok ikinci plandadır. Orgunakon Türklüğün yok olmaktan nasıl kurtulduğunu anlatan bir şaheserdir. Bu kurtuluş destanımızı inceleyelim:

Türk illerinde Köktürklere itaat etmeyen bir yer yoktu. Bunu kıskanan yabancı kavimler birleşerek Köktürklerin üzerine yürüdüler. Maksatları oç almaktı. Göktürkler, çadırlarını, sürülerini bir yere topladılar. Çevresine hendek kazıp beklediler. Düşman gelince, vuruşma da başladı. On gün vuruştular. Göktürkler üstün geldi. Bu yenilgiden sonra yabancı kavimlerin hanları ve beyleri av yerinde toplanıp konuşular.

"Köktürklere hile yapmazsak akıbet işimiz yaman olur," dediler.

Tan ağarınca, baskına uğramış gibi, ağırlıklarını bırakıp kaçtılar. Köktürkler, "Bunların vuruşma güçleri bitti, kaçıyorlar," deyip arkalarından yetiştiler.²⁹

Düşman, Köktürkleri görünce, birden döndü. Vuruşma sonunda düşman, Köktürkleri gafil avlayıp yendi. Köktürkleri öldüre öldüre çadırlarına geldi. Çadırlarını ve mallarını öylesine yağmaladı ki, bir ev kurtulmadı. Büyüklerin hepsini kılıçtan geçirdi. Küçükleri kul edindi. Her düşman birini alıp gitti.

Köktürklerin başında İl Han vardı. Çocukları çoktu. Fakat bu uğursuz vuruşmada bir tanesi hariç, hepsi öldü. Kayı adlı bu oğlunu o yıl evlendirmişti. İl Han'ın Dokuz-Oğuz adlı bir de yeğeni vardı. Kayı ile Dokuz-Oğuz düşmana tutsak olmuşlardı. Fakat on gün sonra bir gece ikisi de kadınları ile beraber atlara atlayıp kaçtılar. Göktürk yurduna geldiler. Burada düşmandan kaçıp gelen çok deve, at, öküz ve koyun buldular. "Dört taraftaki illerin hepsi bize düşman. Gereği odur ki, dağların içinde insan yolu düşmez bir yer izleyip oturalım," dediler. Dağa doğru sürülerini alıp göç ettiler.

Geldikleri yoldan başka yolu olmayan bir yere vardılar. Bu tek yol da öylesine bir yoldu ki, bir deve veya bir at güçlükle yürürdü. Ayağını yanlış bassa yuvarlanıp parça parça olurdu. Köktürklerin vardıkları yerde akarsular, kaynaklar, türlü bitkiler, meyveler, ağaçlar ve avlar vardı. Böyle bir yeri görünce, ulu Tanrı'ya şükrettiler. Hayvanlarının kışın etini yediler; yazın sütünü içtiler. Derisini giydiler. Bu ülkeye "Orgunakon " adını koydular.³⁰

İki Göktürk prensinin Orgunakon'da çocukları çoğaldı. Kayı Han'ın çok çocuğu oldu. Dokuz-Oğuz Han'ın daha az oldu. Çok yıllar bu iki Hanın çocukları Orgunakon'da kaldılar. Pek çoğaldılar.

Dört yüzyıl sonra kendileri ve sürüleri o kadar çoğaldı ki, Ergenekon'a sığışamaz oldular. Buna bir çare bulmak için kurultay topladılar. Dediler ki, "Atalarımızdan işittik; Orgunakon dışında geniş ülkeler, güzel yurtlar varmış. Bizim yurdumuz da eskiden o yerlerde imiş. Dağların arasından yol izleyip bulalım. Göçüp

²⁹ Ziya Gökalp, Türk Medeniyeti Tarihi, İstanbul 1970, s. 99

³⁰ Dursun Yıldırım, "Ergenekon Destanı", Türkler, c:3, İstanbul 2002, s.534

Orgunakon'dan çıkalım. Orgunakon dışında her kim bize dost olursa, onunla görüşelim. Düşmanla vuruşalım''.

Kurultay bu kararı alınca, Göktürkler, Orgunakon'dan çıkmak için yol aradılar, bulamadılar. O zaman bir demirci dedi ki, "Bu dağda bir demir madeni var. Yalın kat madene benzer. şunun demirini eritse, belki dağ bize geçit verirdi". Göktürkler, varıp demircinin gösterdiği dağ parçasını gördüler. Demircinin tedbirini de beğendiler. Dağın geniş yerine bir kat odun, bir kat kömür dizdiler. Dağın üstünü altını, yanını, yönünü böylece odun ve kömürle doldurduktan sonra, yetmiş deriden büyük körükler yapıp yetmiş yere koydular. Odun-kömürü ateşleyip körüklemeye başladılar, Tanrı'nın gücü ve inayeti ile ateş, kızdıktan sonra demir dağ eridi, akıverdi. Bir yüklü deve çıkacak kadar yol oldu. O kutsal yılın, kutsal ayının, kutsal gününün, kutsal saatini bekleyip bu yoldan Orgunakon'dan çıkmaya başladılar. Bu kutsal gün, ondan sonra Kktrklerde bayram oldu. Her yıl o gün gelince büyük tören yapılır; bir parça demir alınıp ateşte kızdırılır. Bu demiri önce Göktürk Hanı kıskala tutup rse koyar, çekiçle dver. Ondan sonra Türk beyleri de böyle yapıp bu günü kutlarlar.

Orgunakon'dan çıkınca, Köktürklerin ulu hakanı Kayı Han soyundan Börü Tegin, bütün illere elçiler gönderdi; Köktürklerin Orgunakon'dan çıktıklarını bildirdi. T ki, eskisi gibi bütün iller Köktürklerin buyruğu altına girer.³¹

Grldğu gibi Orgunakon Destanı. Türk Milletinin Orkun yazıtlarında coşkun bir dille anlatılan var oluş efsanesidir. Bu kutsal destanda Bozkurt, Börü Tegin'de kendini göstermektedir. Burada Bozkurt'un rolü yol gstericiliktir.³² Nitekim Türklük önünde bir Bozkurt ile bütün dünyayı fethetmiştir. Süryani Mihael, bu durumu şöyle dile getirmektedir: "nlerinde köpeğe benzer bir hayvan (Bozkurt) vardı; şarktan garba doğru ilerliyorlar ve kurt Türklere kendi dillerinde "kalkımız" diye çağırıyor, onlar da onu takip ediyor; durduğu zaman orada çadırlarını kuruyorlardı."³³ Süryani Mihael'in bu sözleri çok ilginçtir. Biz Bozkurt'u destanlarda yaşayan hayali bir varlık olarak kabul ediyorken, Türklerin g döneminde yaşayan bir tarihinin bunu tarihi bir gerçek olarak yazmaktadır. Süryani Mihael'in bu sözlerinin kaynağu nedir bilemiyoruz. Mihael, ya Türkler hakkında anlatılanların etkisinde kalarak destansı

³¹ Cevat Heyet, Türklerin Tarih ve Kültürlerine bir Bakış, ev:Melek Müderriszade, Ankara 1996, s.74

³² Erol Güngör, a.g.e., s.39-40

³³ Osman Turan, a.g.e., s.145

bilgiler vermiş, ya da bu kutlu göçe bizzat tanık olmuştur. Eğer ilk sebepten dolayı bunları yazmışsa Bozkurt Türklerin en önemli milli belirtkesidir. Bu da Bozkurt'un Türk kültüründeki yeri hakkında değerli bir kaynaktır. Gerçekten görmüş ise de Türk Milletinin ne kadar kutlu ve büyük bir millet olduğunu kanıttır.

IV) TÜREYİŞ DESTANI

Türeyiş Destanı Töles (Kao-çı) ve Uygur Türklerinin ortak destanıdır. Bu destana göre:

Eski Kun beylerinden birinin çok güzel iki kızı vardı. Bu bey kızları ile ancak Tanrıların evlenebileceğini düşünüyordu. Bu sebeple ülkesinin kuzey tarafında yüksek bir kule yaptırarak iki güzel kızını Tanrılarla evlenmek üzere buraya yerleştirdi.

Bir süre sonra kuleye gelen bir kurdun Tanrı olduğu düşüncesiyle kızlar bu kurtla evlendiler. Bu evlenmeden doğan Dokuz Oğuzların sesi kurt sesine benzerdi. Göç Destanı Uygurların yurdunda "Hulin" isimli bir dağ vardı. Bu dağdan Tuğla ve Selenge isimli iki ırmak çıkardı. Bir gece oradaki bir ağacın üzerine gökten ilâhi bir ışık

indi. iki ırmak arasında yaşayan halk bunu dikkatle izlediler. Ağacın gövdesinde şişkinlik oluştu, ilâhi ışık dokuz ay on gün şişkinlik üzerinde durdu. Ağacın gövdesi yarıldı ve içinden beş çocuk görüldü. Bu ülkenin halkı bu çocukları büyüttü. En küçükleri olan Buğu Han büyüyünce hükümdar oldu. Ülke zengin halk mutlu oldu. Çok zaman geçti. Yuluğ Tigin isimli bir prens hükümdar oldu.³⁴

Çinlilerle çok savaştı. Bu savaflara son vermek için Oğlu Galı Tigin'i bir Çin prensesi ile evlendirmeğe karar verdi. Çinliler , prensese karşılık hükümdardan Tanrı dağının eteğindeki Kutlu Dağ adını taşıyan kayayı istediler. Galı Tigin kayayı verdi. Çinliler kayayı götürmek için kayanın etrafında ateş yaktılar, kaya kızınca üzerine sirke döktüler. Ufak parçalara ayrılan kayayı arabalara koyarak Çin'e taşıdılar. Memleketteki bütün kuşlar, hayvanlar kendi dilleriyle bu kayanın gidişine ağladılar. Bundan yedi gün sonra da Galı Tigin öldü. Kıtık ve kuraklık oldu .Yurtlarını bırakarak göç etmek zorunda kaldılar.³⁵

Bu destan Türklük için önemli değerler taşıyan bir kaynaktır. Türk tipi hakkında bize güzel ipucu vermektedir. Türkler tarih boyunca iki büyük meziyetleriyle tanınmışlardır. Bunlardan birincisi kahramanlıkları, ikincisi de güzelleridir. Nitekim Fars edebiyatında Türk, güzel insan demektir. Bu destanda anlatılan hikayeye göre de baba olan kurt Türk kahramanlığının ve kutsal millet olduğunun belirtilmesidir.

³⁴ M.Necati Sepetçioğlu, Yaratılış ve Türeyiş, İstanbul 2000, s.70-71

³⁵ Cevat Heyet, a.g.e., s.84-85

V) MANAS DESTANI

Kırgız halkının sözlü edebiyatı “Manas” destanının bata bulunduğu büyük destanlardan günümüzdeki Türk Dünyasının yetenekli yazarı Çengiz Aytmatov’un “Kıyamet” romanına kadar kurt motifinin özel edebi motif olarak işlenmesi de gelişigüzel bir olay değildir.

Evet dünya folklorundaki destan geleneğinde ileride kahraman olacak olan kimse, genelde her hangi bir büyülü yardımcı güce rastlar, O güç onu, daha sonraki kahramanlık işlerinde destekleyerek manevi olarak her zaman kuvvet kazandırır. Böylece düşmanlarının karşısında zafere ulaştırır ve her zaman onu, ister savaş meydanında, ister günlük hayatında olsun takip eder, ona eşlik eder.

“Manas” destanını incelediğimizde, bunun bazı örneklerinin korunduğunu fark edebiliriz. Büyük manascı Sagımbay Orozbekov’un varyantında ve onun öğrencilerinin icrasında, Manas çocukluğunda kuzu güderken mitik koruyucu olan kurda rastlar.

Ne kurdun, ne de Bozkurt'un daha,
Ne olduğundan haberi yoktu, hala
Henüz basmıştı ki, dokuz yaşına
N de ayrılmıştı, otağından uzaklara.
Gördü ki Manas ona baktığında,
Kuzuyu yakaladığı anda,
Sağ bırakmıyordu ama,
“Bu da neyin nesidir, hayret? diye,
Çok şaşırıldı olan bitenin karşısında.”³⁶

Manas birlikte oynadığı çocukların içinden büyüğü olan Çegebay'nın “Bu da nedir? Diye sorunca, kurt olduğunu söyler. O zaman Manas “Kurtsa kurttur, bana ne, Karnımı doyurunca gider, diye” aldırış etmez. Kuzuyu kaçırın Bozkurt'un peşine takılıp, “Buna kurt mu denilirdi?/İnsan kurt yer miydi?” diyerek Manas, kurdun girdiği kaya dibindeki mağaraya girer. Manas baktığında, kuzunun sağ salim meleyip durduğunu görür.

Mağarada “İşlemeli kaftanlar giyen (cüppeli)”kırk adama rastlar. Ve onlara kurdun nereye gittiğini sorunca:

Adamlar o zaman söyle der:
“Anla artık, evlat, derler.
Kurt olan biziz, dediler,
Yabancı da sizsiniz dediler.
Hızır İlyas'tır bilirsiniz,
Sizi arıyordu kırk gündür.
Kırklar denir bize dediler.

Sayakbay Karalayev'in varyantında ise:

Kurt olarak kurtulan,
Adıdır onun Aleyhi selam. denilmektedir.³⁷

³⁶ Abdülkadir İnan, Manas Destanı, İstanbul 1992, s. 53

Kırk Çilten (kırklar) mitolojik anlayışta gözle görülemeyen, sihirli güce, özelliğe sahip olan, iyilik ve hayırlar yapan ruhtur! Onlar Manas’a “Hak din olan İslam dinini kabul et” diye öğüt verirler.

O an Manas sorar onlara:

“Nasıl olur da siz insanlar

Dönüşe bildiniz kurda?

Kiminiz kurtsunuz ya da?

Söyleyin hemen bana.

Hadi, Bozkurt bir bakıym,

Dikkatimi sonra dağıtayım.³⁸

Manas’a kırklar, “Tutacak olan kolunuz,/ Kadir Allah gücüdür, diye,/Haberdar olunuz,/Göğüstedir, kalbiniz, ve gönlünüz,/Allan’ın sesiymiş diye,/ İşte o zaman biliniz! Diye dua verdiklerinden sonra biri silkinerek Bozkurt’a dönüşür. Manas “yarısı kurt, yarısı insan mı? Diyerek şaşkın şaşkın orda dururken, Çegebay peşinden gelip, kırkları ve meleyip duran kuzuyu görünce o da şaşırır. Kırklar Çegebay’ı da sınırlar ve ona “Manas’a, derdine deva olsun, her zaman ona kut getirsin, diye” Kutu(Kut) Bey ismini verirler.

Kırkların reisi kuzuyu kaçıran kurdu Manas’a tanıtırken:

³⁷ Abdıldacan Akmataliyev, “Manas Destanında Kurt Kavramı” Çev: Kalmamat Kulanışayev, Uluslar arası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Ankara 4 Kasım 1997, s.1

³⁸ Abdıldacan Akmataliyev, a.g.e., s.7

**Kovarak geldiğin işte bu kurt,
Kıyamete kadar sana olur dost,
Manas mısın sen kaplanım,
Kıyamet kopuncaya dek.,
Sana verdiğim yoldaşım.
Suy-i kastı olan düşmanın,
Peşine takıldı yine diye,
Haberdar edecektir diye,
Köse kuyruk, kök dangıt,
Peşine takıldı yine diye,
Haykırırsan önce girecek diye,
kaybolurlar.³⁹**

S. Karalayev'in varyantında da Kırklar "Kurt olarak", Manas'a rastlar, ok geçirmez, yakası altın, yeni bakır olar zırhı hediye ederek, dua verirler:

**Ateşe koyarsa yanmazsın,
Sel kaplarsa akmazsın
Ruhun sağlam, bakışın güç,
Sana karşı gelenlerin,
Allah izin verirse, hepsini
Yerle dümdüz edersin.
Her şeye kadir olanın
Tek Allah-ü Teala'nın
Bendesi olarak yaratıldın,
Altı şirden farklısın
En küçüğüün onların,
Kadınperest Bozkurt'un
Ereni olarak yaratıldın,
Halk Paşasıdır kaplan
Ereni olarak yaratıldın,**

³⁹ Yusuf Çetindağ, "Türk Kültüründe Hayvan ve Bitki Motifi", Türkler, c.4, İstanbul 2002, s. 275

Hem sultan, hem de kağansın,
Armağanısın tek Tanrının,
Ruh-u ala, ism-i azamsın,
Büyüksün Manas hoşgörülü olan.
Belimsin sen bel bağladığım
Allah-ü Teala emriyle yaratılmış olan
Büyük Bozkurt, aslanımsın,

Manas büyüdüğünde, düşmanlar ile çarpışırken, onunla birlikte savaş meydanına kaplan, aslan, vb. yırtıcı hayvanlar gibi kurt da gelir ve ona destekçi olur, kollar. Kurt vahşi hayvanların içinden en heybetli olanıdır. Eğer başka hayvanlar, örneğin, kaplan, aslan, panter gibileri avını elde etmek için, ilk önce ön ayaklarını kullanıyorsa, kurt direk ağzını kullanmaktadır. Edebiyatta daha çok destanlarda, kurt, kahramanlı tasvir ederken bir teşbih unsuru olarak çok kullanılmaktadır. Bu Manas destanında da böyledir, örneğin; “Kahraman Manas’ı soruyorsan”, “ O bir Bozkurt döbör² idi”, “Kıranın Manas Bozkurt’a”, “Büyük Bozkurt, aslanımsın” gibi benzetme mısralarına rastlanmaktadır. “Köse kuyruk, Kök-Börü, Bozkurt, milletinin cökörüdür” gibi sıfatlar Manas, Almambet ve Çubak, Sırgak ve Semeteylere yönelik sıkça kullanılmaktadır.⁴⁰

Kısacası, totem dünya görüşünün “Manas” destanında bulunması, destanın eskiliğine işaret etmektedir. Gerçekten de epik motif olarak Kök-Börü motifi, Türk ve Moğol halklarının destanlarında yaygındır. Eskinin bir yankısı, yine yukarıda

⁴⁰ Abdülkadir İnan, Manas Destanı, İstanbul 1992, s.83

belirttiğimiz gibi Çengiz Aytmatov'un "Kıyamet" romanındaki Börü-ana tipinden açıkça görebiliriz.

Yavrularından ayrılan Akbara (Asena) çaresizce, sızlayıp, içindeki ukdesini kimseye anlatamıyor, "öleyim derse can tatlı" olduğu sırada aynı yüzündeki kurtların tanrıçası, Börü-Ana ilk defa apaçık görülüyordu. Akbara aydaki tanrıçaya sesinin ulaşabileceğini hissetti: "Ey, tanrıca, Börü-Ana, bana bak, işte ben, Akbara, soğuk dağların arasında terkedilmiş vaziyette, tek başınayım. Yandım, tükendim! Göz yaşlarım göl olduğunu görüyorsundur? İçim acı acı yanıyor, memelerim sütün taşkınlığından patlamak üzere, kime emzireceğim, yavrularımdan ayrıldım. Nerede yavrularım, başlarına bir şey mi geldi, acaba ne günü görüyorlar? İn aşığı Börü-Ana, bana gel, benim yanıma otur, birlikte uluyalım, beraberce ağlayalım. Gel buraya, yere İn, kurtların Ana Tanrısı, ben seni doğup büyüdüğüm çöle götüreyim, orada bize, kurtlara yer kalmadı. Gel buraya, bu kayalı dağların arasına inerek gel. Burada da bize artık yer yok; bize hiçbir yerden yer bulunamayacak gibi geliyor bana.... Eğer inmezsen, Börü-Ana, o zaman, işte beni, zavallı bir duruma düşmüş olan ana kurt-Akbara' nı yanına al, buralardan götür. Ben de seninle ay yüzünde yaşayım, yer hakkında ağıt söyleyip, ağlayıp oturayım. Ey, Börü Ana-a-a, beni, sesimi duyuyor musun? Dinle dinle, Börü –Ana, dinle benim intizar-ı hararetimi."

Akbara" niçin aydaki tanrıça, Börü-Anaya yalvarıyor? " gibisinden bir soru sorarak cevaplamaya çalıştığımızda yine bir ilginç bir husus dikkatimizi çekmektedir. Meğer, Akbara boşuna Börü-Ana'ya insanların acımazlığını, şefkatsizliğini şikayet etmemiş, inlememiştir!

Belki, bu Akbara Börü Anaya "bir zamanlar insanlar da kurtlardan meydana gelmemiş miydi" diye önemli bir soru sormakta, Bazarbay, Koçkorbayev gibilerinin, ecdatlarını unutup, daha gözlerini açmamış kurt yavrularını göz kırpmadan annelerinden ayırdıkları vahşetini anlatıyordu.⁴¹

Türklerin kurttan geldiklerine dair efsanelerin bulunduğunu biliyoruz. L.Gumilev Türklerin yaradılışıyla ilgili örnekler vermiştir. Örneğin, düşmanlar tarafından soykırıma tabi tutulan topluluktan sadece 13 yaşındaki çocuk, kolları ve bacakları kesilerek, bataklığa atılır. Onu kurt bulur ve ona "şefkat" göstererek onu et

⁴¹ Abdülkadir İnan, Manas Destanı, İstanbul 1992, s.97

ile besler, böylece ölümden kurtarır. Bunu öğrenen düşmanları kurdu öldürmek isterler. Ancak, kurt, kendisini ve çocuğu kurtarmayı başarır. Sonra da Altay dağlarına kaçar. Kurt ondan on oğlan doğurur, ve onlar daha sonra kendilerince bir boyu meydana getirirler.

Türk milletinin edebi yazılı, anıtlarında, folklorunda, destanlarında (“Oğuz-nâme”, “Ergenekon”, “Huuniyey”, “Albınji” vs.) kurdun insan oğlunu kurtarması, ona yardım etmesi, birlikte yaşaması vb. düşünceleri açık bir şekilde yansıtılmıştır.Ç. Aytmatov’un “Kıyamet” romanının finalini hatırlıyoruz:

Ne sebepten Akbara, Kenceş’i çiğnemedi kendisiyle beraber götürmek istedi?! Niçin Akbara insanoğluna canı ısındı, kendi yavruları gibi sevesi geldi?

Aytmatov bu epizodu folklordan veya gerçek hayattaki olaylardan almış da olabilir. Fakat, en önemlisi, yazının kurtları romanda başından sonuna kadar tasvir etmesinin maksadı, Türk milletinin menşei hakkındaki bir tezdin diye düşünecek olursak, o zaman finalin tesadüfi olarak ortaya çıkmadığını, tabii olarak eserin iç yapısından gelişerek trajedinin doruk noktasına ulaştığını göreceğiz. Aytmatov’un, kurtları, (Akbara ile Taşçaynar’ı), tamamen bambaşka, orijinal bir şekilde tasvir etmesi, eski milli anlayışa dayanıyor. Dolayısıyla, Türk milletinin kurt hakkındaki efsaneleri yazarın evrensel ve felsefi olarak düşünmesine ilham kaynağı olmuştur. Sonucunu elde etmekteyiz.⁴²

⁴² Abdıldacan Akmataliyev, a.g.e., s. 2

Demek ki börü-kaşkır, kurt kavramı, Türk boylarının mitlerinde, rivayetlerinde ve efsanelerinde rastlanılabilecek, iyilik ve şans getirecek bir belirtke olarak kabul edilebilir.

III.BÖLÜM

A) BOZKURT TOTEM DEĞİLDİR!

Büyük Türk Milletinin belirtkesi Bozkurt hakkında totemlik yakıştırmaları yapılmıştır ve yapılmaktadır. Türk Milletini kendileri gibi zanneden Batılılar, bize putperestlik iftirası atmaya çalışıyorlar. Türkler çok eski çağlardan beri tek Tanrı inancına dayalı ilahi bir dine inanmışlardır. Şimdi Bozkurt'un Türkler için ne anlama geldiğini inceleyelim:

Bozkurt'un ne anlama geldiği -yani "totem"mi, "ongun"mu, "belirtke"mi olduğu- tartışmaları yeni değildir. Bu konu, popüler yayın organlarında olduğu kadar bilim dünyasında da günümüze kadar tartışıla gelmiştir. Bu yazımızda totem, ongun, sembol kavramları üzerinde durarak konuyu genişletmeye çalışacağız. Bir kısım bilim adamları⁴³ Bozkurt'un totem olduğunu ileri sürmüşlerdir.Bozkurt'un "totem" olduğu iddiası, başlıca şu delillere dayandırılmaktadır:

1- Türklerin Bozkurt'a saygı duyması ve onu ata olarak tanınması,

2- Câmîü't-tevârih'te 24 Oğuz boyundan söz edilirken her boy için bir kuşun ongun olarak belirtilmesi,⁴⁴

3. Orta Asya'da yaşayan Türkler arasında 19. yüzyılda yapılan araştırmalarda put-fetiş olarak adlandırılan eşyalara rastlanması.⁴⁵

Gerçekten, Türk destanlarında Bozkurt (Gök Börü)'tan, Türk soyunun devamını sağlayan bir ata (veya ana) olarak bahsedilmektedir. Bozkurt Destanı'nda, düşmanın ellerini ve ayaklarını kestiği son Türk gencinin Bozkurt tarafından kurtarılması ve aynı Bozkurt'un Türk neslinin devamını sağlaması⁴⁶ dikkat çekicidir. Türkler, Bozkurt'u ilk ataları olarak kabul etmişler ve ona saygı göstermişlerdir. Acaba, Bozkurt'a gösterilen saygı, onun totem olduğu, dolayısıyla Türklerin totemizme bağlı oldukları anlamına mı gelmektedir?

İkel toplumlara özgü bir inanç sistemi olan totemizmin esası, tabiatın bir şifre sunması ve toplumun da bundan hareket ederek bir mesaj vermesidir. Bir başka tanım da şudur: "Bazı toplumlarda fert veya fert grupları ile bir hayvan, bir nesne, canlı yaratık grubu veya fenomenler topluluğu arasındaki ilişkiye dayanan inançlar ve ibadetler bütünü."⁴⁷

⁴³ a) Z.V.Togan, Bozkurt Efsanesi, Bozkurt dergisi, (Mart özel sayısı) İstanbul 1969.

b) Ziya Gökalp, Türk Medeniyeti Tarihi, İstanbul 1976, s.40.

c) Banarlı, N.S., Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, C.I, İstanbul 1971, s. 32.

⁴⁴Z.V. Togan, Oğuz Kağan Destanı, İstanbul 1972, s.55

⁴⁵ A.İnan, Tarihte ve Bugün Şamanizm, Ankara 1986, s.154

⁴⁶ D.Yıldırım, Ergenekon Destanı, Türkler, c.3, s. 538.

⁴⁷ C.Lacoste, Totemcilik, Meydan Larousse, c.12, s. 238.

Totemcilikte her klanın bir veya birkaç totemi vardır ve klan üyeleri bu totemler için âyin yapar veya yasaklar koyarak bunlara uyarlar.⁴⁸

Totemciliğin diğer belli başlı karakteristik yönleri şunlardır: Totemciliği benimsemiş topluluklarda her klan tarafından ata olarak tanınan ayrı ayrı hayvanlar vardır. Klanların mensupları, tapındıkları totemin adıyla anılırlar. Dokunduğu her şeyi kutsallaştıran “mana” (gizli bir kuvvet) anlayışı, totemciliğin ayırıcı özelliklerinden biridir. Tanrı fikrine ve ruhun ebedî olduğu tarzında bir anlayışa totemcilikte tesadüf edilmez.⁴⁹ Totemcilikte hukukî bakımdan mülkiyet ortaklığı, aynı toteme bağlı olanlar arasında akrabalık ve ana hukuku yürürlüktedir. Ekonomik bakımdan ise avcılık ve devşirmecilik geçerlidir. Ayrıca, sadece hayvanlar değil, bir taş parçası, yağmur suyu, ağaç gibi varlıklar da totem olabilmektedir. Türklerdeki yaşayışın sosyal, hukukî ve ekonomik yönleri ile totemcilik arasındaki farklar ise şöyle belirtilebilir: Türkler, klanlarının adları ile anılmazlar; her ailenin ve her ferdin kendine özgü ayrı adı vardır. Totem, klanlar arasında ayırıcı bir rol oynarken, meselâ kurt efsanesi Türkler arasında birleştirici, toplayıcı niteliktedir. Türkler, ruhun ölmezliğine yani ebedî olduğuna inanırlar⁵⁰ ve “mana” telâkisine de sahip değillerdir. Hukukî açıdan: Türk ailesinde baba hukuku ağırlık taşımaktadır,⁵¹ ortak mülkiyet yerine özel mülkiyete önem verilmektedir. Totemcilikteki totemden gelen akrabalık yerine kan akrabalığı câridir. Ekonomik bakımdan: Avcılıktan çok hayvancılık ve tarım çevresinde gelişen bir ekonomik hayat söz konusudur.⁵² Türkler, yerlerin ve göklerin sahibi tek Tanrı’ya inanırlar.⁵³

Bütün bunların gösterdiği gibi, Türklerin dinî inancı totemcilik esasına göre gelişmemiştir. Totemciliğin bulunmadığı bir toplumda totemin de bulunmayacağı açıktır. Totemcilik başlı başına bir sistemdir ve totem de ancak bunun bir parçasıdır. Bu bakımdan, kurt’un totem olarak tanınması Türk toplumu için imkân dahilinde değildir. Esasen, totemcilik ilkel toplumlara özgü bir inanç sistemidir. Türkler ise, ilkel bir toplum olma vasfını tarihin karanlık dönemlerinde aşmışlar, Kun ve Köktürk dönemlerinde ileri bir toplum seviyesine yükselmişlerdir. Bu sebeple, Bozkurt’a

⁴⁸ M. Taplamacıoğlu, Türklerin Dini Sosyolojisi, Ankara 1961, s.73

⁴⁹ Z.F. Fındıkoğlu, Türk Aile Sosyolojisi, Hukuk Fakültesi Dergisi, 1946, s. 254.

⁵⁰ W. Eberhard, Çin’in Şimal Komşuları, Ankara 1998, s.79

⁵¹ İ. Kafesoğlu, Eski Türk Dini, Ankara 1980, s.111

⁵² M. Ergin, Oğuz Kağan Destanı, İstanbul 1970, s. 51

⁵³ İ. Kafesoğlu, Türk Millî Kültürü, İstanbul 1983, s. 286

gösterilen saygının totemcilikle, Bozkurt'un da totemle bir ilgisi bulunmamaktadır. Câmîü't-tevârih (tarihlerin toplamı) adlı eserde, Oğuzların 24 boyunu temsil eden ongun kuşlarına işaret edilmesi, Türklerde ongun yani totem bulunduğuna delil sayılmıştır.

Câmîü't-tevârih, İlhanlı veziri Reşidüddin'in başkanlığında telif olunmuş bir dünya tarihidir. Bu eserde Türklerin ve Moğolların tarihi, Reşidüddin tarafından kaleme alınmıştır. 14. yüzyıl başında yazılmış olan Câmîü't-tevârih, Moğol kültür çevresinin izlerini taşımaktadır. Ayrıca, İlhanlıların henüz girdikleri İslâmiyet'in etkileri de eserde hissedilmektedir. Meselâ, daha önceki yüzyıllarda Uygur alfabesiyle yazıya geçirilmiş olan Oğuz Destanı, Câmîü't-tevârih'te Bozkurt motifinden arındırılarak, yani bir bakıma tahrif edilerek yer almaktadır.⁵⁴ Bu bakımdan, Reşidüddin'in Oğuz Türklerine ongunlar (totemler) atfetmesini ihtiyatla karşılamak lâzımdır.

Türk kültür tarihinin en önemli eserlerinden biri olan Divanı Lûgati't-Türk'te Oğuz boylarını temsil eden kuşların ongun olarak yer almaması dikkat çekicidir. Bu durum, Oğuz boylarına ongunlar atfedilmesinin daha sonraki dönemin eseri olduğunu göstermektedir. "Ongon" deyimini de Moğol kültür etkisine bir başka işarettir. Kelimenin kökü olan "ong" Türkçe'de uğur, doğru, sağ taraf anlamlarına gelmektedir. Ancak, bu kökten türetildiği anlaşılan "ongon" deyimine ise Moğol döneminden önceki Türk kültür eserlerinde rastlanmamaktadır. Şu hâlde, Türklerin ongun (totem) kavramına yabancı olduklarını, bu deyimden geç dönemdeki Moğol etkisiyle Türk boylarına izafe edilmiş olduğunu söyleyebiliriz. Türklerin aksine Moğollar, bir orman kavmi olarak asalak ekonomiye, sahip, ana hukukunun ve totem anlayışının geçerli olduğu yani totemizmin bütün unsurlarının bulunduğu bir topluluktur. İlhanlı Devleti, ana merkezden uzakta kurulmuş olmasına rağmen, Moğol kültür unsurlarını büyük ölçüde muhafaza etmekteydi. Ayrıca, Türk ve İslâm kültür çevrelerinin etkisine gittikçe daha büyük ölçüde girmektedir. Bu üç kültürün birbirleriyle karıştığı bir dönemde Moğol totem telâkkisinin Türklere de yakıştırılmış olmasında yadırganacak bir taraf yoktur.⁵⁵ Ongun kuşlarının Tarih-i Âl-i Selçuk ve Şecere-i Terâkkime adlı eserlerde de yer alması fazla bir şey ifade etmemektedir. Çünkü her iki eser de Câmîü't-tevârih'ten yararlanılarak kaleme

⁵⁴A.Caferoğlu, Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, İstanbul 1968, s. 250

⁵⁵W.Schmidt, Eski Türklerin Dini, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi, XIII-XIV, 1965-1966, s. 81

alınmıştır. Nihayet, Türklerin Asya Kun Devleti döneminden itibaren kayıtlara geçirildiği şekilde Gök Tanrı dinine mensup oldukları bilinmektedir. Daha eski dönemlerle ilgili olarak bir tez ileri sürülebilmek için yeterli bilgiye sahip değiliz. Ancak - fazla ilmî değeri olmayan- bazı varsayımlarda bulunmak kabildir. Totemizm anlayışının, oldukça erken dönemde Türkler arasında yaygın olduğu faraziyesi bunlardan biridir. Bu anlamda, totemcilikten kalma bazı izlerin sonraki dönemlere intikal etmiş olabileceği ileri sürülmüştür. Bozkurt'un da başlangıçta totem olabileceği, ancak zamanla bu vasfını kaybederek yeni bir kimliğe büründüğü düşünülmüştür. En azından, Kunlar ve hele Kök-Türkler dönemlerine gelindiğinde Bozkurt'taki totem niteliğinin tamamen kaybolduğu belirtilmiştir.⁵⁶

Orta Asya'da yaşayan bazı Türk boyları arasında 19. yüzyılda yapılan araştırmalarda keçeden ve hayvan postundan yapılmış bazı eşyalara rastlanmıştır. Bu eşyalara dinî bir anlam atfedilerek put-fetiş şeklinde nitelendirilmiştir. Ayrıca, totemcilikteki şuringa ile benzerlik kurularak Türklerde totemciliğin izleri aranmıştır. Öncelikle, belirli ve dar bir çevredeki buluntuların, bütün bir millete ve onun uzun geçmişine mal edilmesi, eski kültürüne bu yönde anlamlar yüklenmesi yanlış bir yöntemdir. Bu bakımdan, üzerinde ciddiyetle durulmasını gerektirmeyebilir. Ancak, bu vesile ile Türklerde töz anlayışına ve atalar kültü meselesine temas edilmesi ve konunun bir de bu açıdan aydınlatılması yararlı olacaktır. Fetiş, sahibine uğur getirdiğine ve tabiat üstü özellikler taşıdığına inanılan nesneye veya hayvana verilen addır. Bu kelimedenden türetilen fetişizm ise, ilk olarak Batı Afrika halklarının dinini ifade etmek için kullanılmıştır ve animizm ile bağlantısı vardır.⁵⁷ Esas itibarıyla, dinî bir dünya görüşüne, yani dünyanın büyü açısından ele alınışına bağlıdır. Ancak, fetişizmin Orta Asya toplulukları arasında geçerli olduğuna dair deliller bulunmamaktadır. Buna karşılık, Türklerde töz kavramı gelişmiştir. Töz, felsefede “değişen nesnelere hiçbir değişikliğe uğramayan kısmı” olarak tanımlanmaktadır. Günümüzde halk arasında temel, esas anlamlarında kullanılmaktadır. “Aynı cinsin fertlerinin gerçek bir varlık gibi düşünülen ortak mahiyeti” olarak da tarif edilebilir. Töz kelimesi, anlam bakımından asıl, kök, menşe demektir. Uygur ve Çağatay lehçelerinde de bu anlamını korumuştur. Yakutlarda ise töz'e tangara denilmekteydi. Altaylılar ise koruyucu ruhlara töz derlerdi. Türkler, atalarının tasvirlerini yapıp

⁵⁶W. Ögel, Türk Mitolojisi, c.I, Ankara 1971, s. 40

⁵⁷A.Doğan, İslâmiyet'ten Önceki Türk İnançına Dair, Türkler, c.3, s. 305

saklardı. Böylece ataların ruhları somut bir hâtıra hâline getirilirdi. Türklerdeki atalar kültü gereği gibi tanınmadığı için tözler “Çin kaynaklarında “tanrıların tasvirleri” olarak bildirilmektedir. Bir kısım araştırmacılar da bu kayıtlara dayanarak, tözlerin fetiş olduğu sonucuna varmışlardır. Halbuki Türklerin puta taptıklarına dair hiçbir belgeye rastlanmamıştır.⁵⁸

Türklerde baba hukukunun geçerli olduğunu belirtmiştik. Bunun din alanındaki belirtisi ise ölmüş büyüklere ve atalara saygı gösterilmesidir. Ata ruhlarına kurban kesilmesi, atalarla ilgili hâtıralar taşıyan kutsal mağaralarda törenler tertiplenmesi atalar kültürünün tezahürleridir. Ancak, başka kavimlerde de görülen atalar kültüründe ölmüş büyüklerin zamanla yarı ilâh sayılmaları gibi aşırılıklar Türklerde görülmemiştir. Türkler töz’e ilâhî bir mânâ yüklememişler, buna karşılık onu ölmüş büyüklerinin (erkek veya kadın) hâtıralarını canlı tutacak bir sembol olarak görmüşlerdir. Bu bakımdan Moğollardaki ongon deyimi ile Türklerdeki töz deyimi arasında da farklılıklar bulunmaktadır. Her iki deyim tam olarak örtüşmemektedir. 13. yüzyılda Budist Uygurların tapınaklarında bu tözlerden bulunuyordu. Halbuki Uygurların totemcilikle hiçbir ilgileri yoktu. Uygurlar, tözleri hiç şüphesiz Tanrı tasviri olarak değil, ölen yakınlarının sembolü olarak yapıp tapınaklarında saklıyorlardı. Ebû'l-Gâzi Bahâdır Han da, eserinde, tözlerle ilgili olarak “bir kimsenin yakını öldüğünde onun suretini yapar ve evinde saklardı” şeklinde bir ifade kullanmaktadır.⁵⁹Fetiş olduğu ileri sürülen tözlerin aslında ataların tasvirinden ibaret ve atalar kültürünün bir parçası olduğu anlaşılmaktadır. Yani töz’lerin fetişle, totemle, ongunla ayniyeti bulunmamaktadır. Tözler arasında görülen Bozkurt tasvirleri de bu bakımdan totem olarak nitelendirilemez. Bu tasvirler, ata olarak kurt’a duyulan saygının sembolleştirilmesidir.

Totem konusunda son olarak şunu da belirtmeliyiz: Oğuz Kağan Destanı’nda Bozkurt, Oğuz’u sefere teşvik etmekte, sefere çıkınca da ona ve ordusuna yol göstermekte, yani rehberlik yapmaktadır. Bu rehberlik işlevi, Oğuz’un cihan devletini kurmasıyla sona ermekte ve bir daha Bozkurt’tan bahsedilmemektedir. Bozkurt totem olsaydı bir görevi yerine getirdikten sonra kaybolmaz, süreklilik gösterirdi.⁶⁰

⁵⁸ A. İnan, Tarihte ve Bugün Şamanizm, Ankara 1986, s. 43

⁵⁹B. Ögel, Türk Mitolojisi, c.I, Ankara 1971, s. 125

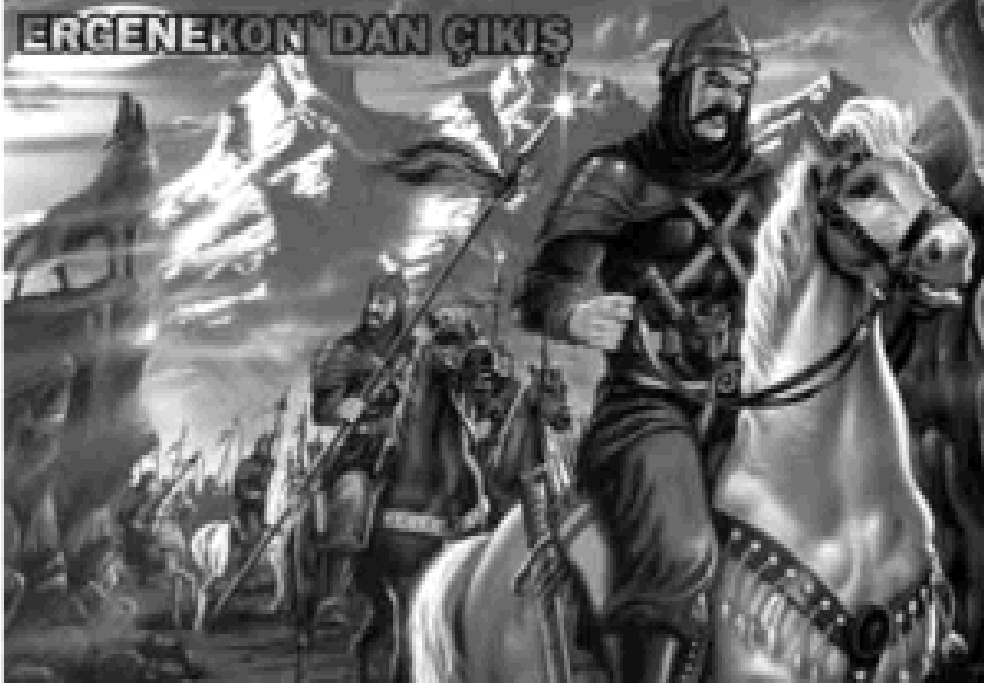
⁶⁰ Emel Esin, “Alp Şahsiyetinin Türk Sanatında Görünüşü” Türk Kültürü, 70, 82, Ankara 1968, 1969, s. 785-786

Şimdi şu soruyla karşılaşıyoruz: Bozkurt (veya kurt) totem olmadığına göre Türklerde neyi ifade etmektedir? Türk destanlarındaki Bozkurt motiflerinin incelenmesinden çıkan sonuç şudur: Bozkurt, Türkler tarafından kurtarıcı, neslin devamını sağlayıcı (ilk ecdat) ve yol gösterici (rehber) olarak kabul edilmekte ve bu sebeplerle büyük saygı görmekteydi. Bu saygı, çeşitli sembollerle ifade edilmekteydi: Bazen bir töz olarak, bazen Oğun Kağanın buyurduğu gibi (Kök Börü bolsungıl uran=Bozkurt savaş nâramız olsun) savaş haykırışı, bazen gönderin tepesine konulan altın kurt başı heykelciği ile.Özellikle gönderinde kurt başı bulunan bayraklar, tuğlar dikkat çekicidir. Kurt başı, hâkimiyet ve bağımsızlık sembolünün bir parçası hâline gelmiş görünmektedir. Batı Göktürkleri, bayrak gönderinin ucuna bir dişi kurt başı takarlardı. “Çin İmparatoru, elçisini Tardu Kağan’a yollayarak ona kurt başlı bir gönder armağan etti. Böylece kendisine daha fazla saygı duyulmasına ve daha fazla pâyeye verilmesine gerek olduğu anlatılmak istendi”.Kurt başlı gönderlerin Göktürklerden sonra da önem taşıdığı anlaşılıyor. Çin İmparatoru, ucunda kurt başlı olan dört bayrağı 638’de Tarduşlara göndermişti. Uygur kağanının da Çin askerî valisi Tzu-i’ye kurt sancağı önünde baş eğdirdiği kaynaklarda belirtiliyor.⁶¹

Manihaist Kuça Uygurlarının tapınaklarındaki duvar resimlerinde kurt başlı kargı ve bayraklar görülmektedir. Yine eski duvar resimlerinde, elinde kurt başlı bayrak bulunan Türk hükümdarı ve kurt başlı bayrak taşıyan asker resimleri bulunmaktadır.Bütün bunlar, Bozkurt’un -hukukî nitelik de taşıyan- semboller olduğunu açıkça ifade etmektedir. Esasen, tarihî kayıtların başından, yani Kun çağından itibaren Bozkurt’un dinî nitelik taşımadığı, dinî bir sembol (totem veya ongun) olmadığı bellidir. Bu sayededir ki, Türklerin girdiği çeşitli dinlerle bir tezat teşkil etmemiştir. Çünkü, millî bir sembol olarak Bozkurt, dinlerle aynı kategoride yer almamaktadır. Onun için, dinî inanışla Bozkurt arasında bir karşıtlık bulunması söz konusu olmamıştır. Bunun dışındaki iddialar ilmî bir değer taşımamaktadır..⁶²

⁶¹S. Divitçioğlu, Kök Türkler, İstanbul 2000, s. 64

⁶²B.Ögel, Türk Mitolojisi, c.I, Ankara 1971, s. 441

B) TÜRK ORGUNAKON BAYRAMI

Bilindiği gibi milletleri meydana getiren en önemli unsurlardan birisi de kültürdür. Bir milletin bütün sanat faaliyetlerinin, inançlarının, örf ve adetlerinin, fikir, yaşayış ve davranışlarının tümü o milletin kültürüdür. İnsanın yaratılışı ile başlayan kültürün meydana gelmesinde bütün insanların payı ve yeri vardır.

Milletlerin teşekkülünde önemli bir yer tutan gelenekler, tarihi kesin olarak tespit edilemeyen dönemlerden günümüze kadar intikal etmişlerdir ve bu özelliği ile millet bağımlı güçlendiren en önemli unsurlardır.⁶³

Bayramlar da hemen her millette görülen ve toplumun her ferdi tarafından benimsenen ortak adetlerdendir. İslamiyet'i kabul etmiş olan ilk konar-göçer Türk toplulukları bayram gibi birçok adetlerini devam ettirmişler, bunları büyük bir coşkuyla kutlaya gelmişlerdir. Bu bayramların içinde hiç şüphesiz kışın soğuşundan, zorluğundan kurtulup, baharın yeşilliğini ve canlılığa geçişini simgeleyen bahar bayramları oldukça önemli yer tutar. Tarihin en eski dönemlerine kadar inildiğinde,

⁶³ Ali Rıza Gönüllü, "Türk Halk İnançlarında Nevruz Motifi", Türk Kültürü, Ocak 1997, sayı: 407, s. 54

Türk topluluklarında bahar bayramları ile ilgili geleneklerin oldukça çeşitli ve yaygın olduğu görülmektedir. Doğu Türkistan'dan Balkanlar'a kadar Türk toplulukları tarafından binlerce yıldır kutlanan ve halen kutlanmakta olan Nevruz da bu geleneklerden biridir.

Milletimizi birbirine düşürmek için gayret sarf eden düşmanlarımız, Nevruz geleneği gibi Türk Milleti'nin geçmişinde var olan ve halen yaşatılan bu adetleri, gelenekleri, Türk Kültürü bünyesinden koparmak istemektedirler.

Oysa Nevruz geleneğinin, bahar geleneği ile ilgili olarak Anadolu'nun her tarafında, Elazığ'da, Diyarbakır'da, Kars'ta, İç Anadolu'da, Kıbrıs bölgesinde, Balkanlar'da, Kazak, Kırgız, Özbek, Türkmen, Tatar'larda, hatta Saha bölgesine kadarki Türk gruplarında da kutlana geldiğini gösteren elimizde oldukça geniş bilgiler vardır.

Farsça bir kelime olan ve "Yeni Gün" anlamına gelen Nevruz geleneği Milattan önceki yıllarda, özellikle belli bir coğrafyada yaşayan toplulukların tümünde bir bahar geleneği şeklinde görülüyor. Yani biz bu geleneği, Sümerlerde, Akatlarda, eski İran, Med ve Pers topluluklarında, aynı şekilde Anadolu'daki bugün tarihe mal olmuş bir takım uygarlıklarda ve Ortaasya'da varlığını devam ettiren en eski Türk kültüründe, hatta gün farkıyla Çin, Japon, Kore gibi birtakım topluluklarda da görüyoruz. Ancak özellikle bunun son zamanlarda belli bir ideolojinin bayrağı haline getirmek isteyen çevrelerin ortaya koyduğu, daha açık ifadeyle, bugün Ortadoğu'da homojen olmayan ve ancak Kürt adı altında toplanmak istenen bir takım topluluklara bir milli kimlik verebilmek amacıyla, onlarda bir milli bayram fikri oluşturma çabasına girildiğini görüyoruz. Bu tamamen yanlıştır. ⁶⁴

Doğrudan doğruya efsaneleri bir tarafa bıraktığımızda, öncelikli olan Nevruz'un matematiksel olarak, güneş takvimi esasına dayalı 12 hayvanlı Türk takviminde bir yılbaşı olarak benimsenmesi ki, bizde de bu yönde bir benimseme vardır. Mart ayı mal" yılın başlangıcı olarak benimsenmiştir. Mart ayında vergilerin ilk taksidinin alınması, Selçuklularda, Osmanlılarda bir gelenek haline gelmiş, hatta Akkoyunlu Uzun Hasan bunu bir Padişah kanunu olarak vaaz etmiştir. Bu çerçevede

⁶⁴ BOZKURT, Fuat, Türklerin Dili, Kültür Bak. Yay., Ankara 2002, s. 72

bir bayram havası verilmesinden dolayı Türk saraylarına saray adeti olarak girdiği gibi, halk katında da bayram olarak kutlana gelmiştir. Mesela Osmanlı Saraylarında her sene münecimler basılan her yılın yeni takvimini Padişaha, Vezir-i Azam'a takdim ederken, yeni yılla ilgili olarak da bir takım tahminlerde bulunurlardı. Bu tahminler İbrahim Hakkı Efendinin Marifetname'sine kadar girmiştir. Bunların hepsi incelendiğinde görülür ki 12 hayvanlı Türk takviminin zaman içerisinde yıllarla ilgili bir takım iddiaların yansımından başka bir şey değildir. Mesela 12 hayvanlı Türk takvimine göre ilk yıl sıçan yılından başlar ve maymun yılına kadar devam eder. Her yıla bir hayvan adı verilmiştir ve o hayvanla ilgili olarak da bir takım rivayetler uydurulmuştur. O yılda kıtlık, savaş veya bereket olacağı, bir takım felaketlerin meydana geleceği, o yılda doğan insanlarla ilgili olarak da, yılın başında doğarsa iyi niyetli, ortasında doğarsa huysuz, sonra doğarsa kötü insan olacağı şeklinde bir takım rivayetler uydurulmuştur. Bütün bunlar İbrahim Hakkı'nın Marifetname'sine kadar girmiştir. Çünkü bunlar 12 hayvanlı Türk takvimini bildikleri için, yazmış oldukları eserlere din" bir kisve vermiş olmalarına rağmen, eski inançları İslam" kisve adı altında yansıtmışlardır. Münecim başlarına bu bilgilerden dolayı hediyeler verilirdi. Bu da bir adet haline gelmiştir. Bunlar da Nevruz" olarak adlandırılmıştır. Hekim başları o günler için özel yemekler yapmışlar, bunlara da Nevruziye adı verilmiştir. Şairler de bir takım şiirler yazmışlardır. Divan edebiyatında binlerce örneği vardır. Nevruziye adı verilen bu şiirleri, hükümdarlara, vezirlere takdim ederler onun karşılığında Nevruziye denilen bir takım hediyeler alırlardı. Dolayısıyla bu bir saray adeti olarak gelmiştir.⁶⁵

⁶⁵ Abdülhaluk Çay, Türk Ergenekon Bayramı Nevruz, Ankara 1988, s. 71

C) KIZILDERİLİLERDE KURT'UN YERİ

Son devirlerde yapılan bir dizi teknolojik araştırma yeni yönlerin keşfine sebep oldu. Bazı dillerde (Sümer, Hit, Elam, Kütü), Avesta'da Türk kökenli kelimelerin olması, dünyanın bazı halklarının dünya görüşü, mitoloji, folklor ve dini abidelerinde Türk soylu suje, şahıs ve motiflerin mevcutluğu zamanla kabul edilmeye başlanmıştır.⁶⁶

Orta Çağ'da ve belki de daha eski devirlerde İskandinavların Kafkas'dan göç etmeleri ve onların Kafkas kökenli asırlarla, İskitlerle ve Proto-Türk kökenli halklarla akraba olmaları hakkında da ilginç fikirler öne sürülmüş ve araştırmalar yapılmıştır. Tüm bu meseleler hala tam olarak araştırılmamıştır. Onların esaslı araştırması Türk haklarının kökeni eski tarihi ile onların köklerinin açılmasında yeni sayfalar açacaktır.⁶⁷

⁶⁶ Fahri Yiğit, "Kızılderililer ve Yörükler", Türk Dünyası Tarih Dergisi, Eylül 2001, sayı: 177, s.58

⁶⁷Darius Cichocki, "Türk Mitolojisinde Kurt-Ana Sembolüne Dair", Türk Dünyası Araştırmaları, Ağustos 1985, s.84

Bilindiği gibi, son devirlerde dünyanın birkaç öncü Türkoloğu Amerika Hinduları ile Türk haklarının kökünün bağlılığı hakkında ilginç fikirler söylemişlerdi. Bazı Hindu kabilelerinin dünya görüşünde, dini düşüncelerinde, efsane ve folklorunda, adet ve anelerinde Türklerle fazlası ile uygunluklar görmüşlerdir. Amerika kıtasında yaşayan Hinduların Türk soylu olması fikrini söyleyenler de vardır. Amerika Hinduları ilk eski Türklerin etnik akrabalığı ve yahut da bu haklar arasında olabilecek kültürel manevi ahenklerin mümkünlüğü fazla ciddi ilmi bir problemdir ve ünlü araştırmacılardan Otto Reriğ, akademik A. Karmullin, Ahmet Ali Arslan, Alısa Nicat ve birkaç araştırmacı bu problemle alakalı ilginç fikirler söylemiş ve değerli eserler yazmışlardır. Tüm bunlara rağmen, ele alınan konu hala tam, gerekli seviyede açılmamış olup, bunun geniş, kompleks, şekilde araştırılmasına ihtiyaç vardır. Öyle ki, etnograflar, etimoloji ile uğraşanlar, Linguistler, Kurtologlar, folklorşinaslar 5 farklı anketle bu meseleyi araştırdılar. Anlaşıldığı gibi, günümüze kadar Hinduların edebiyatı, kültürü, folkloru tam olarak araştırılmamıştır. Aynı zamanda bellidir ki XIX. Asrın önlerinden başlayarak birkaç ünlü Amerikalı yazar, alim batı dünyası için maceralı karakter taşıyan Hindu edebiyatını, kültürünü öğrenmeye çalışmışlar ve bu onların bedii edebiyatına yansımıştır, araştırmacılar için bunların büyük önemi vardır.

Eski Hindu kültüründe inşa etmek, bu alanda birkaç kavramlık misallere aydınlık getirmek için onların tarih boyu dünyanın hangi halkları ile alakada, iletişimde oldukları izlenilmelidir. Araştırmacılar söyle bir sonuca vardılar ki Hindular Sibirya'dan, Alaska'dan ve Merkezi Asya'dan geçerek Amerika kıtasına gelmişlerdir. Bu onların eksimoslarla alakadar olduğunu gösterir. Bu fikirlerin dairesinde birkaç tutarlı delil alıp araştırmayı amaç edindik. Bunun için ilk sırada Hinduların ve Türklerin dünya görüşlerinde bulunan genel faktörleri almam lazımdır. Bu problemin açılmasında totem ve tabu esas rolü oynayabilir. Hemen mesele ile alakadar ilim aleminde eskiden ispat olunmuş faktörlerden biri ondan ibarettir ki, eski Türklerde şamancılığıyla yanaşı, totemizm de güçlü olmuştur. Birkaç abidede, mes, tulu-kuşu, gaba-ağaç, kurt yüzü mübarek olur ve (Kitabı-Dede-Korkut) bunu gözlemek olur. Eski Türk halklarının abidelerinde at, yılan kaplumbağa, kurt ve kartal vardır.

Tüm bu totem ve tabular içerisinde kurt ve köpek-it, konusu önemli yer tutar. Şöyle ki, hem eski Türklerde, hem de eski Hindularda kurda inam gücü olmuştur.

Çeşitli durumlarda çeşitli kabile ve tayfalar arasında totemler değiştikleri halde kurt daha derin kök salmış, yüksek mevki tutmuştur. Bu da kendi sırasında eski Türk halklarının cedlerinin kurttan üremesi inancından doğuyor. Bu konuya bağlı eski Çin ve Türk kaynaklarında değerli bilgiler var. Geçen yüzyılda büyük Rus alimi ve seyyahı N.Y. Biçuri'nin Çin'e araştırma seyahatleri zamanı topladığı kaynaklardan Türklerin Kurt'tan türemesi konusunu gözlenmiştir. O ömrünün yirmi yılından fazlasını hasrettiği araştırmalarından birinde der ki;"Türkyuk evinin cedleri Batı denizinin batısında yaşıyor ve tek bir toplum oluşturuyorlar. Bu Aşna denilen Kunn evinin dolu olmasıydı. Sonraları bu nesil komşu hükümdar tarafından yenildi ve tamamen kökü kesildi. Onlardan yalnız 10 yaşlı ile bir oğlan sağ kaldı. Yaşı küçük olduğu için askerler ona acıdılar, kollarını ve ayaklarını kesip onu bir göle attılar. Dişi kurt oğlanı buldu ve onu etle besledi. Hükümdar duydu ki, oğlan yaşıyor, oğlanı bulup öldürmesi için adam gönderdi. Gelen adamlar oğlanın yanında dişi kurt göndüler. O zaman, Çin rivayetinde değinildiği gibi, bu dişi kurt Batı denizinin doğusundaki Qao-Çan'ın kuzey batısında olan dağlarda görüldü. Dişi kurt burada sığınak buldu ve oğlandan on çocuğu oldu. Ve onlar da büyüdükten sonra evlendiler ve çocukları oldu. Sonradan her biri kendi neslini oluşturdu.

N.Y. Biçuri'nin Çin kaynaklarında bulduğu birkaç tür abidelerinde bu gözlenmiştir. Türk araştırmacılarında da bu meseleye geniş yer verilmiştir. Bazı ilk Avrupa halklarının folklor ve rivayetlerinin kökleri Asya-Troya kaynaklarına, böylece de Türk-Kun kaynaklarına dayanır. Kabileler iki yere ayrılırlar, yanan ateşin etrafında dans eder ve kutsal ruha teşekkürlerini ifade ederler.

Hindu folklorunu araştıran ünlü Rus alimi A.V. Vaşsenko yazar ki: "İnsan-Kurtlar Doğu ve Kuzeye doğru ilerlediler" veyahut "Görünür, hemen o insan kurtlar mogikanlardı. Ona göre kurtlar onların totemi idi." Hinduların çok ünlü folklor örneği sayılan "Vallamolom" poemasında da Kurdun adı çekilir. "Vaviahtanların adasında Güçlü Kurt vardı ve o kabilenin başı idi." Beyaz kurdun babaları ile kartalın babaları uzun zaman balıkla zengin olan suların yanında yerleştiler."⁶⁸

⁶⁸Altan Deliorman, "Bugünkü Manası ile Bozkurt", Türk Kültürü, Mayıs 1967, sayı:55, s. 35

“Kuzey, güney ve doğunun adamlarını getirdiler. Daha sonra ilk avcılar, rehberler, şamanlar ve onların karıları, kızları, köpekleri geldi.” Hinduların masal ve efsanelerinde de kurtlarla bağlı fazla ilginç örnekleri var.

“Kara Kurt her şeyi anladı. Tayfanın adamları avdan döndüğünde büyük bir ateş yaktılar ve et kızardığında halkına yeni bir dans öğretti. Şimdi tüm dakota tayfasının oynadığı ve Kara Kurt’a şöhret kazandıran bu yeni dans “onların dansı”ydı.”

O ansızın kımıldamadan oturmuş. Gri Kurt'la karşılaştı. Kurt dedi ki: Ben Kutsal dağların bekçisiyim. Seni daha yukarılara götüreceğim''

“Gri Kurt” yolda yalnız başına giderdi. Kuyruğunu sallayıp, gözünü sahibinden çekmeden köpek de onun arkasında sürünürdü” gözlenmişti. Şöyle ki, hususi ile Roma efsanelerinde bu mesele açık-aydın görünür: “Efsaneye göre, Latin şehirlerinin birinin padişahı kendi kardeşi kızının ikiz doğmuş iki oğlunu-konulu ve Kemi Tibr çayına atmayı emretmişmiş. O korkuyordu ki, çocuklar büyüdükten sonra onu tahttan mahrum ederler. Çocuklar kurtulurlar. Bir dişi kurt onları kendi sütüyle büyütür. Roma da Kapitoli tepesine Kurt heykeli koyulmuştur.

Büyük Kun İmparatoru Atilla'nın Kurt'tan yaranması hakkında Avrupa'da da rivayetler olmuştur. O Süleymanov'un araştırmalarında da bununla ilgili değerli delillere rastlıyoruz.Sujenin Macar varyantı İtalyanlara da malum oldu. A. N. Vsllovski'nin kitaba dahil ettiği İtalyan rivayetlere göre kendi kızını Bizans taht-tacının veliahtı ile evlendirmeyi kararlaştıran Macar kralı kızı tecavüzlerden korumak için geçici olarak kaleye koyar. Kralın beklemediği bir iş olur. Şehzade kız onunla birlikte kulede olan köpekten çocuğa hamile kalır ve Atilla doğar. Bu bilgiye uygun olarak, İtalyan ikonografyası Kun hükümdarını köpek kulaklı tasvir ediyordu. A. N. Vselovski'nin yazdığına göre, İtalyan rahibleri “önceleri (kururk) fahri olduğu için dikkati çekmeyen bir şeyi “Atilla'ya kabahat tutmuşlar. Rahibler Atilla'nın simasında köpekbaşların devamcısı yecuc mecucu görüyorlardı. Zaman geçtikçe, köpek hakkında hayaller değişir ve bazı tayfalarda bu fahri yeri kurt tutar. ⁶⁹

⁶⁹Süleyman Eliyarov, “Kurddan Türeyiş Efsanesinin Tarihi Coğrafyasına Dair”, Türk Dünyası Araştırmaları, Nisan 1990, sayı: 65, s.23

Çin araştırmacılarının malumatlarına göre eski Türklerin bayrağında kurt başı Şekli varmış. Düşünülür ki, bu bayrağı Avrupalılar görmüşler.”Erken Orta Çağ’da da bir sıra İskandinav haklarının, hususiyle, İrlanda ve İzlandalıların folklor örneklerinde kurt totemi büyük yer tutuyor. Bu da kendi heybetinde İskandinavların Kafkas’dan göç etmesi menşece Assar ve İskitlilere bağı olması fikrini bir daha ispatladı.”

“Kuhilin” destanında evin köpeğinin öldürülmesinin imkansız olması motifi var. “Büyük Edda”, “Küçük Edda” destanında , hem de Snorri Sturluso’nun diğeri eserlerinde belirtildiğı gibi eski Türklerin Troya’dan göç etmesi” ve Avrupa’da yurt salması hususiyle dikkati çeken misallerden biridir.

S. Sturluso’nun ve sonraki devirlerde yaşayan diğeri araştırmacıların eserlerinde denildiğı gibi, eski Türk kabilelerinde kendi sırasıyla Kafkas’dan Altay’a Avrupa’ya ve Amerika’ya göç ettiler. Öyle ki, Kurt toteminin eski Türk İskandinav, Roma, Avrupa halkları yanı sıra Eskimo kabileleri arasında da yayılması tesadüfi değildir ve bu eski ile alakalı olmuştur.

Bazı Hindu kabilelerinin inanları (bazıları yok), Türk dini ve dünya görüşüne daha çok bağıdır. Ünlü Türk tarihçisi B. Ögel’in Kunların bir dini merasimi ile ilgili verdiğı malumat dikkati çekiyor.

“Önceleri köpeğı iyice beslerler. Köpek Őişmanladıktan sonra onun boynuna renkli ip bağlarlar. Ölünün ruhunun ona kurban edilen köpek tarafından korunacağına inanırlar.”⁷⁰

Bu adet aynıyla İrokez kabilesinde de var: “Birinci gün köpeğın boğulması törenidir. Bunun için en sağlıklı ve beyaz köpek bulunur. Beyaz renk-İrokezler için temiz ve inam sembolüdür. Köpeğı boğdukları zaman, eyere bir damla kan düşmemesi ve köpeğın kemiklerinin kırılmamasına çalışılırdı. Köpeğın boynuna beyaz renkli ip bağlanırdı. Bu bir saadet, itibar sembolüydü. Aynı zamanda köpeğı çok istekli süslüyorlardı ve bunu kendileri için hayırlı bir iş sanıyorlardı. Süslenmiş köpek cesedini yerden sekiz lut yükseklikte sütundan asıyorlardı. Ceset beş gün gece-gündüz sütunda

⁷⁰ Ağayar Mehmetoğlu Şükürov, “Türk Mitolojisi”, Uluslararası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Ankara 4-7 Kasım 1997, s. 54

asılı duruyordu. Beşinci gün sabahı onu yakmak için indiriyorlardı. Dört kabile iki köpek yakıyorlardı. Cesetleri yaktıkları zaman hemen hemen herkes ağlardı.

XIV. asrın Amerikalı şairi ve Hindu folklorunun güzel bilicisi, H. Longfelleo'nun da yaratıcılığında kurtla bağlı misale rastlanır. Onun Hindu hayatından bahseden ünlü poeması “Hayavata hakkında nağme” eserinde kurt derisinden olan şehirli torbadan konuşma gelir.

Pok-kiviş tantomeyle
Kurt derisinin torbasını
Açıp, ordan önce bir
Cam çıkarttı, sonra bir-bir
Çıktı çöle bu torbadan
Pogasenin fikurları:
Tomagouk, Ponkevogon
Bir helaca balg-kigo
Bir çift yılan, bir çift yaya!⁷¹

Belki de bu kutsal torba-yani kurt derisinden dikilmiş bu eşya yer küresinin kendisidir. Yer küresi kutsal olduğu için kurt derisinden dikilmiş torbaya benzetiyorlardı. XX. asır Amerika edebiyatında ünlü yeri olan yazarlardan biri de Jak London'dur. Kurt totemi ile bağlı onun da yaratıcılığında ilginç misaller vardır.

“Cedlerin Silahı” adlı eseri buna örnek olabilir. U. Folkner'de de kurda bağlı dikkati çeken deliller var. “Tam üç gün Duum batıya gidemiyordu, diyordu ki “Ben atımı görüyorum.”

Hinduları gömerken onun köpeğini de kendi ile birlikte gömüyorlardı. Bu ise köpeğin sahibine vefalı olduğunu gösteriyordu.

Bütün bu söylenenlerden söyle sonuca geliyoruz ki, dünya halklarının sonuncu etnogenezini ortaya çıkarmak için birkaç antropolojik cihetin yanı sıra, dini dünya görüşlerinin de önemi vardı. ⁷²

⁷¹ Turgay Tüfekçioğlu, “Bozkurt ve Mnakurt'un Türk İçin Anlamı”, Orkun Dergisi, Şubat 2001, sayı: 38, s. 46

⁷² Edip Yavuz, Tarih Boyunca Türk Kavimleri, Ankara 1968, s. 87

Ç) GÖKBÖRÜ OYUNU

Gökbörü oyunu Türklerin en eski milli oyunlarından birisidir. Bugün bile Türkistan Türklerinin en önemli atlı sporlarından olan bu oyuna Türkiye’de “Öndül Kapmaca” adıyla rastlanmaktadır. Bu oyuna Türkistan’ın bazı bölgelerinde “Kökperi” veya “Köpkeri” de denilmektedir. Bu oyun özellikle Kırgızlarda, Özbeklerde, Türkmenlerde daha bilinmektedir.

Kazakistan’ın Seyhun bölgesiyle bu bölgenin kuzeyindeki bozkırlarında canlı bir biçimde Gökbörü oyunu yaşatılmaktadır. Ancak İrtiş nehri bölgesinde ve Sibiry’a da yaşayan Kazak ve Kırgızlarda bu oyunun ancak adı kalmış ve unutulmaya başlamıştır.

73

⁷³ Y. Şakir Ülkütaşır, “Çevgan ve Gökbörü”, Türk Kültürü, Temmuz 1967, sayı: 53, s.25

Eski Türk destanlarında Gökbörü oyunu adı çok geçer. Bazı zalim düşmanlar Gökbörü veya oğlak yerine konularak askerle parçalattırılırdı. Cirit gibi atlı bir spor olan bu oyunun kuralı at salıp koşarak oğlağı kapmaktır. Oyundaki alet, başı ve ayakları kesilen ve içine saman doldurulan bir oğlak olduğu için oyuna oğlak da derler. Gökbörü oyunu Türk boyları arasında değişik biçimlerde oynanmaktaysa da aşağı yukarı aynı gibidir. Kazak ve Kırgızlarda bu oyun şu şekilde oynanır:

Kesilmiş bir oğlak, oyuncu atlılardan biri tarafından yerde veya havada yakalanır. Yakalayan bu oğlağı, atlı eğeri üzerine koyup ayağı ile sımsıkı tuttuğı halde alabildiğine atını koşturur. Diğer oyuncu atlılar onu takip eder. Oğlaklı atlıya yalnızca yetişmek yetmez. Ondan tuttuğı oğlağı almak gerekir. Atlıya yetişen kişi oğlağı alamıyorsa onu attan düşürmek için uğraşır. Oyuncuyu attan düşürmek Kazaklarda çok beğenilen bir şeydir.⁷⁴

Oğlaklı oyuncu avını kaptırmadan belirlenilen yere geldiğı zaman oğlağı bırakır ve bu sayede puan kazanmış olur. Atlılarından biri yerdeki oğlağı alır ve diğer atlılar onu takip etmeye başlarlar. Gökbörü oyununda atın iyi olmasından ziyade binicinin yetenekleri önemlidir. Çünkü bu oyun savaş eğitimi gibidir. Savaşçılar da eski çağlarda çok iyi biniciler olmak zorundaydılar. Diğer Türk boylarından birinin Gökbörü oyunu hakkında Philip Borchers de şu bilgiyi vermektedir:

Kesilen oğlağın içi çıkarıldıktan sonra karnı dikilir ve ayakları kesilir. Bu biçimde de oğlağın kilosu yine elli kiloyu bulur. Av yolun üzerine bırakılır. Atlılar ona doğru koşarlar. İçlerinden birisi atından eğilerek oğlağı alır. Eğerin önüne yerleştirir. Ayaklarıyla sıkıca tutar. Sol elinde dizgin, sağ elinde kamçı olduğu halde dört nala uzaklaşır. Atlının bu biçimde eğerin üzerinde durması çok zordur. En önde bacağının altında avı olan atlıyı diğer oyuncular oğlağı almak için takip ederler. Atlı avını kaptırmadan oyun alanını bir kez dolaşırsa puan kazanmış olur. Sonra koyunu yere atar. Kim en fazla puan kazanırsa günün galibi o olur. Oyuncular birinciye yetişirse onu sararlar ve koyunu almak için çok çetin bir boğuşma meydana gelir. Öğleden sonra oyun birince kesilen hayvan kızartılır ve yenir.

⁷⁴ Cevat Heyet, Türklerin Tarih ve Kültürüne Bir Bakış, Çev: Melek Müderriszade, Ankara 1996, s. 111

Gökbörü oyunu birçok Batılı gezgin tarafından anlatılmış ise de oyunun kuralları genelde aynıdır. Gökbörü oyunu çok eski çağlara uzanan bir tarihe sahiptir. Türklerin savaşa hazırlanmak için devamlı oynadıkları milli bir oyundur. Kök-Türklerden kalmış olması büyük olasılıktır.⁷⁵

IV.BÖLÜM

A) SON BOZKURT: MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Yüce Tanrı, her yüzyılda bir büyük Türk Milletine bir kurtarıcı gönderir. Bu kurtarıcılar Türklüğün önünde bir Bozkurt gibi yürür ve milletimizi aydınlığa çıkarır. İşte Türklüğün son Bozkurt'u cumhuriyetimizin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'tür. Nitekim Bozkurt Atatürk kurduğu devleti Türkçülük temeli üzerine bina etmiştir.

⁷⁵ Türükoğlu Gökalp, Sınırlandırılmış Türk Tarihi, c.1, Ankara 1976

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında da Türklüğün milli belirtkesi Bozkurt'un çokça kullanıldığını görüyoruz. Atatürk, kendine özgü dehasıyla tarihi çok iyi incelemiş ve Türklüğe Türklüğünü yeniden öğretmiştir. O Türklüğü yeniden ayağa kaldırmak için çabalyordu. Bu nedenle Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti'ni kurmuş ve tarihi araştırmaların yoğunlaşması için her zaman öncülük etmiştir. H.C. Armstrong gibi bir Türk düşmanı onun dehasını kavramış ve Bozkurt adıyla Atatürk'ü anlatan bir kitap yazmıştır. Bozkurt kitabı çok taraflı olmasına rağmen bir Batılı'nın bile Atatürk'ü anlayabileceğini göstermiştir. Ancak bizim gibi soyuna ihanet eden bir neslin bu büyük Türk kahramanını anlaması çok zordur. Biz ona layık bir nesil değiliz. O hayatını her şeyden aziz tuttuğu Türk Milletinin var olması için harcamış bir Bozkurt'tur. Biz ise kahpe dünyanın zalim çarkında koyun gibi meleyen zavallıyız. Atatürk devletinin parasına, puluna, sigarasına işlemiş ve Türk'ün kendisini görmesi için çalışmıştır. Soyadı kanunu çıkınca Mahmut Esat Bey'e Bozkurt soyadını bizzat o vermiştir.⁷⁶

⁷⁶ KOÇ, Yusuf-KOÇ, Ali, Tarihi Gerçekler Işığında Belgelerle Mustafa Kemal Atatürk, Kamu Birlik Hareketi yay., Ankara 2004, s.69

Batılılar Atatürk'e Bozkurt diye hitap ediyorlardı. Bu da bu büyük insanı çok mutlu ediyordu. Çünkü o bir Bozkurt'tu. Kahramanmaraş'taki kaleye Türk Bayrağını kaldıran bir Bozkurt heykeli dikmiştir. Ama İsmet İnönü döneminde Bozkurt ile ilgili ne varsa ortadan kaldırılmıştır. İsmet İnönü gizliden gizliye Atatürk ve Türklük düşmanlığı yapan bir soysuzdu. Lahey Sürekli Adalet Divanı, Atatürk'e bir Bozkurt heykeli armağan ederken içimizden bir hainin, kurtarıcımıza ve milli belirtkemize yaptığı bu suikastlar Türk tarihine kara bir leke olarak geçmiştir.⁷⁷ Bizim ne kadar zavallı bir nesil olduğumuz Atatürk'ün milletimize emanet ettiği Bozkurt'a ne kadar saygılı olduğumuzdan bellidir.

Atatürk'ün Türk Milletine Tanrı tarafından gönderilmiş bir kurtarıcı olduğu 26 Ağustos 1922 sabahı Afyon ovasında meydana gelen olağanüstü bir olay ispat etmektedir. Olay şu şekilde gelişmiştir:

“ 26 Ağustos 1922 sabahına kadar, günlerce gece yürüyüşü yaptık. Bir önceki günde akşamdan sabaha kadar yürüdük. Dağ, taş askerle dolu idi. Şafak atmış ortalık yavaş yavaş ağarmaya başlamıştı. Ben manga çavuşu olduğum için önde yürüyordum. Derken 20-30 metre ilerimizde bir kurt belirdi. Kurdu görenler heyecanla bağışmaya başladılar. Kurt önümüzde yürüyor, bazen dönüp bize bakıyordu. Arkadaşlarla 'uğur,

⁷⁷ H.C. Armstrong, Bozkurt, Arba yay., İstanbul 1997, s.58

uğur!... Bu kurt uğurdur. Zafer müjdecisidir. İnşallah zafer bizimdir' diye konuşuyorduk. Moralimiz birden bire düzeldi. O kalabalık asker arasında bu kurt nereden gelmişti. Nereye gidiyordu bilmiyordum. Ama biz 'zafer bizimdir' diye sevindik. Bizim memlekette 'kurt görmek insanlara uğur getirir' denir. Ama, diğer asker arkadaşlar da aynı inanca sahiplenmiş, onların memleketlerinde de kurt görmek uğurmuş... kurt önümüzde 15-20 dakika yürüdü. Sonra kaybettik. Eminim ki öteki birliklerdeki askerler de bu kurdu gördüler.”⁷⁸

ATATÜRK'ÜN MASASINDAKİ BOZKURT

Atatürk'ün çalışma masasında sürekli olarak kullandığı tunçtan bir Bozkurt heykelinin daha olduğu ortaya çıktı. Çağırma zili olarak kullanılan bu Bozkurt da Samsun Gazi Müzesi'nin tozlu deposunda bulunuyor. 75. yıldönümünü kutladığımız Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Atatürk'ün en sevdiği özel eşyalarının tozlu depolara atılması Mustafa Kemal'in kemiklerini sızlatıyor.

⁷⁸ Konya, Aksaray 1900 doğumlu. 57'nci Tümen 33'üncü Alay 2.Tabur Çavuşlarından Hasan oğlu Mehmet Ağa'nın, 30 Ağustos 1975 saat 21:00 TRT-1, Büyük Taarruz'un yıldönümü programı sırasında anlattıkları. Bu metin Ahmet Doğan'ın Yeni Avrasya Dergisi'nin Ağustos 2001'deki sayısındaki "Ona Neden Bozkurt Dediler" adlı makalesinden alınmıştır.

BOZKURT SİGARASI
1935'te Atatürk'ün emriyle çıkarılan Bozkurt markalı sigara..

HER YERDE
27 Mayıs'ın birinci yıldönümünde çıkarılan pullarda da Ergenekon'dan çıkış tasvir edilmişti (Üstte). Pulun üzerindeki kartpostalda ise Alp Arslan, Fatih, Atatürk ve Bozkurt yer alıyor.

1978'DEN BU YANA SANSÜRLÜ

Atatürk'e hediye edilen tunç Bozkurt heykeline 1978'den bu yana sansür uygulandığı ve heykelin Samsun Müzesi'nin tozlu deposuna kaldırıldığı ortaya çıktı. Arkadaşımız Kemal Çapraz, Atatürk'ün tarihi öneme sahip bu Bozkurt'unu yeniden gün ışığına çıkardı.

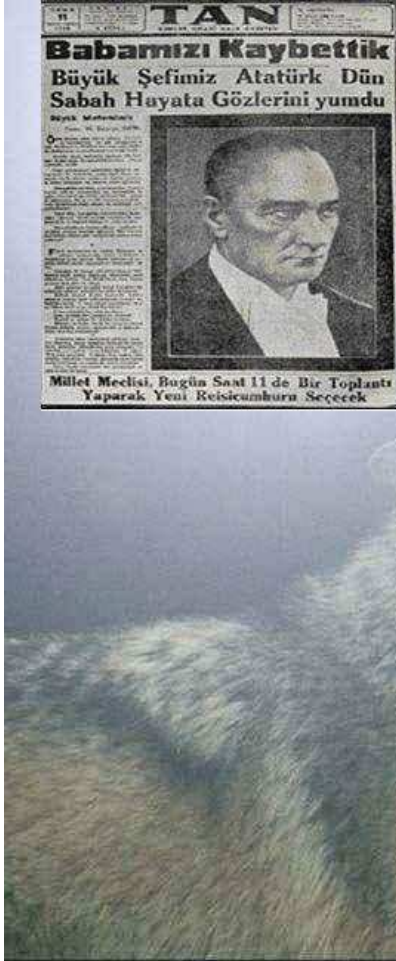
Atatürk'e hediye edilen tunç Bozkurt heykeline Osmanlıca "Bozkurt Dâvası Hâtırası, Lahey, 7 Eylül 1927" yazılı.. Unutturulmaya çalışılan Atatürk'ün bu Bozkurt'u, Cumhuriyetimizin 75. kuruluş yıldönümünde yeniden müzede sergileneceği günü bekliyor.

Atatürk Döneminde Okullardaki Bozkurt Armalı İzel Kıyafetleri

Petrol Ofisi'nin Bozkurtlu İlk Logosu

B) TÜRK MUKAVEMET TEŞKİLATI (T.M.T.)

Türk Milletinin tarihinde çok acı olaylar vardır. Ama Kıbrıs'ta olanları unutmak mümkün değil... Rum EOKA'cıların Türklere yaptıkları zulüm dünya durdukça hatırlanacaktır.1974 Barış Harekatı öncesinde Türkiye mazlum soydaşlarını yalnız bırakmadı. Fazıl Küçük ve Rauf Denктаş gibi milliyetçilere destek vererek Türk savunmasını organize etmeye çalıştı. Bir çok gizli Türk direniş teşkilatı kuruldu. Ama bunların içinde T.M.T adıyla bilinen Türk Mukavemet Teşkilatı ayrı bir öneme sahiptir. Çünkü TMT, Kıbrıs'ta Türk'ün kara yazgısını değiştirmiştir. Kıbrıs Türklüğü TMT önderliğinde bağımsızlığına kavuşmuştur. TMT'nin diğer bir önemli özelliği de armasının Bozkurt olmasıdır. TMT'nin her bölümünde ayrı bir arma vardı. Armalarda ortak çok önemli bir ortak yön vardır. O da Türklüğün milli belirtkesi Bozkurt'tur.⁷⁹ Burada TMT hakkında ayrıntılı bilgiler vermeyi gönül isterdi, fakat bizim konumuz TMT'nin belirtkesini anlatmak olduğu için kısa bilgiler vermek zorundayız. Gelecekte TMT hakkında bir çalışma kaleme almaya çalışacağız. TMT'nin belirtkesi Bozkurt'u resimlerle öğrenelim:

Kıbrıs Türk Mukavemet Teşkilatının
Bozkurtlu Sancakları

⁷⁹ Rauf Denктаş, "T.M.T.", (Edit: Derviş Manizade), Kıbrıs Dün Bugün Yarın, İstanbul 1973, s. 95

V.BÖLÜM

TÜRK ŞİİRİNDE KURT BELİRTKESİ

TURAN

-Sadık Kemal Tural kardeşimize-

Ben Altay dağlarından koparak geldim
Yüreğimde Türkistan'dan binbir nakış var.
Çok şükür aslım da neslim de belli.
Türküm müslümanım o dağlar kadar.

Dokuz tuğ taşıdım ben, dokuz davula vurdum.
Dokuz evliya gücüyle yürüdüm geldim.
Büyüdü benimle mübarek yurdum.
Ebed-müddet bu devleti ben kurdum.

Nevruz toylarımızda ateşler tutuşturdum.
Orhun'dan, Seyhun'dan, Ceyhun'dan geçtim.
Yol gösterdi kükreyerek bana Bozkurt'um.
Atımla hep yanyana gözelerden su içtim.
Baykal'da da çimdim ben, Hazar Denizi'nde de
Toprağıma bağdaş kurup oturdum.

Ben ki Alper Tunga'ya gönül verenlerdenim.
Yurt uğruna dolu dizgin göğüs gerenlerdenim.
Sonra durgun sulara Bismillahlarla.
Kilim seccadesini serenlerdenim.
Yani hem Alplerdenim, hem Alperenlerdenim.

Ben Türkmen'im, Özbek'im, Kazak'ım, Kırgız'ım ben.
Azerbaycan Türkleriyle aynı kandanım.

Kıpçakları, Uygurları aşkla duyanlardanım
Ben ki Tatarlardan, Gagavuzlardan
Çuvaşlardan, Bozkurtlardan, Oğuzlardanım.
Kalem de tuttum çok şükür, kılıç da, gül de.
Güvercin bakışlı sıcak türküler de söyledim.
Anlayan anladı kim olduğumu.
Aman dileyeni sevdim, öfkemi yendim.
Övdü büyük peygamber İstanbul Başbuğumu
Kur'an'la da müjdelendim.

Sevsem gözbebeğim olur ne varsa
Öfkelensem öfkem dağları ezer.
Dilim bazen sularım çağlamasına
Bazen da bülbüllerin şakımasına benzer.

İşte bilge Tonyukuk, Kültigin, Bilge Kağan
Hepsi birbirinden daha mübarek
Süzme asaletimin nurdan kefil
İşte Dede Korkut, kaftamı ipek
Soyumun sopumun bin yıllık dili

Ve Yusuf Has Hacib, Mahdum Kulu, Fuzuli
Hepsi de peygamber soyunca asil
Sonra Kaşgarlı Mahmut; gönlüme düşen çemre
Ali Şir Nevai, Gaspıralı İsmail
Şiiri bir bakraç süt gibi Yunus Emre.

Cengiz Aytmatov ki, Cengiz Dağcı ki
Aydın ondördünden sağılan huzur
Sabir Rüstemhanlı... ruh kadar eski
Ve daha binlerce nur üstüne nur.

Servetim Buhari'nin, Yusuf Hamedanî'nin
Ahmet Yesevî'nin nur servetinden

**Güzelliğim, merhametim, şefkatim
Hep Şah-ı Nakşibent hazretlerinden.**

**Hunlardan, Göktürklerden alıp getirdim.
İpek ipliğimi altın tığımı
Mintanıma minyatürler işledim durdum
Selçuklu çinisine gönül mührümü vurdum.
Osmanlı ebrusuyla süsledim yastığımı
Mustafa Kemâllerle yeni baştan doğruldum.
Kim demiş 75 yaşına bastığımı.**

YAVUZ BÜLENT BAKİLER

BOZKURLAR MARŞI

**Bozkurtların Başbuğları kükreyince söğütte.
Soluk yapraklar uçurur, dökülür bir nefeste
Kanımızdır, canımızdır her şeyimiz bu vatan.
Bastığın yerleri tanı, altında Türk'tür yatan.
Atalardan bize kalan emanettir bu vatan.
Susuz kalsa toprağımız, sularız kanımızla.**

**Haydi yiğit haydi yiğit haydi yeni akıma.
Ülkümüzün, ülkümüzün cihan varsın farkına.
İmamoğlu rahat uyu, sen ölmezsın
İntikamın alınacak bozkurtlar etti yemin
Şehit kardaş rahat uyu, sen ölmezsın ölmezsın.**

Necla GENCER

ATSIZ TANRI DAĞINDA

**Burada baş sağlığı, orada gözler aydın;
İki ayrı dünyada iki ayrı tören var.**

**Tanrı katından gelen bir yüce buyruk üzre,
Aramızdan ansızın çadırını deren var.**

**Orada ecdat ruha şadümanlık içinde
Burada tamu içre gönüllerde boran var.**

**Eksilmiş bir yanımız; çarpılmış gibiyiz hep
TANRI korusun, sanki Bozkurtluğa kıran var.**

**Yukardan gök mü bastı; altta yer mi çöktü ne?
Kimseye ağız, dil yok; gözleriyle soran var.**

**Buradan uğurlarken onu binlerce Bozkurt
Orada karşılayan binlerce Alp-Eren var.**

**O gün Tanrıdağı'nda tan ağardığı çağda,
Dediler Oğuz Han'ın otağına giren var.**

**Ve Tanrı-Kut Mete'nin huzurunda Atsız'ı
Kür Şad'la Kül Tigin'le diz vururken gören var.**

**Töredir; konan göçer, doğan gün batar elbet
Tanrı zeval vermesin devlet, din ve KUR'AN var.
Dayanılmaz olsa da Atsız'lığın acısı
Ulu Tanrı'ya şükür yine toy var, Turan var.**

Niyazi Yıldırım GENÇOSMANOĞLU

TÜRKİSTAN

**Türkistan iki dünya eşiğidir;
Türkistan Er Türk'ün beşiğidir.
Görkemli Türkistan da doğmak
Tanrı'nın Türk'e verdiği nasibidir.**

**Tarihte Türkistan'a Turan denildi
Turan da Er Türk'üm doğup büyüdü
Turan'ın kaderi çok dalgalıdır
Başından çok ilginç günler geçti.**

**Turan'ın tarihi var ateş yeli gibi
Parlayıp göklere çıkar yangınlarla
Turan'ın yeri gibi suyu da başka
Denizlerce derin düşünceler verir.**

**Turan'ın uçsuz bucaksız bozkırı nasıl?
Deniz gibi kıyısız gölü nasıl?
Turan'ın derya adını alır ırmaklar,
Taştığı zaman kır basan seli nasıl?**

**Turan'ın dağları var gökleri aşan
Sonsuz başını al ak saçla basan
Bağrında nazlı akan bulak oynar
Dağda akan salkım sulardan oluşan.**

**Çöller var yelle esmez sapsarı kum
Mezar gibi hiçbir ses yok sonsuz tıptın
Olur mu can, hayvan sınırsız çölde
Kumlarda perilerle cinler oynar.**

**Turan deniz denilir gölleri var
Dalgalandan uçsuz bucaksız denizdir Aralık
Bir yandan kutalmış Isık Gölün
Bağrında dünyaya geldi gök yeledi Türk.**

**Eskiden Okıs, Yaksart Ceyhun Seyhun
Türkler bu ikisine derya derler
Bu iki kutlu suyun kıyısında
Son atalarının mezarını bulursun.**

**Turan'ın Tiyaşan gibi dağı nasıl?
Dağlar Tiyaşan'a denk olamaz
Sen esir Er Türkleri düşünürsün
Gökleri aşan Han Tanrı'ya baka baka**

**Balkası bağrına alan Tarbağatay
Heybetli yer göbeği Pamır, Alay
Kazıkurt kutalmış dağ olmasa
Tufanda Nuh Gemisi durur, nasıl?**

**Turan'ın yeri başka halkı başka
Başından geçen fırtınalı günü başka
Turan'ı birlik içinde yöneten
Geçmişte destan adam Alper Tunga.**

**Ezelden sıradan bir yer değildir O,
Bilirsin tarihi açsa Turan'ın yerini
Kutalmış Turan'a heveslenenler
Geçmişte Keyhüsrev ile Zülkarneyn.**

**Turan'a yer yüzünde yer yeter mi?
Türk'e insanoğlunda er yeter mi?
Geniş akıl, ateşli çaba, açık hayal
Turan'ın erlerine er yeter mi?**

**Doğmadı insanlarda Cengiz gibi er
Bilgili, derin düşünceli ve çelik ciğerli
Cengiz gibi aslanın sadece adı
Adamın yüreğine cüret verir.**

**Cengizden Çağatay, Ökkay, Çoci, Töle...
Ataya benzemişler hepsi bozkurt
Cengiz'in ordularında iki gözü
Pars Supıtay ile kök yeledi Cebe.**

**Turan'ın beyleri var Toragay gibi
O beyden Temir doğdu ateşle oynar
Ateş saçıp yer yüzüne Aksak Temir
Yıldırım gibi yeryüzüne parlayıp çıktı.**

**Turan'ı boşuna ögmüyorum.
Turan'ı onlarsızda yabancılar bilir
Evde oturup gökberk ile sırlaşan
Keskin zekalı Ulug Bey'e kim yetişir .**

**Türk'ün muzıkasını kim küçülttü?
Farabi dokuz telli tamburasını
Çaldığında doksan dokuz türlendirip
Kim dinleyip, duygulanıp ağlamamış?**

**Turan da Türk ateş gibi oynamış
Türk'ten başka kim ateş olup doğmuş?
Türkler ata mirasını paylaşanda
Kazaklara baba evi kalmamış mı?**

**Arslan gibi halka vatan olan Turan
Turan da Kazağım da hanlık kuran**

**Kazağın kolay yollu Kasım Hanı
Turan'ın çok yerini yönetmiştir.**

**Adil Han az bulunur Nazar gibi
Alaş'a Esim Han'ın kanunları hazır
Tevke gibi bilgin Han toplamıştır
Köl Töbe'nin başına kurultayın**

**Bu Turan ezelden Alaş yeridir
Turansız gün göremez Alaş
Turan'ın toprağında dinçlik alır
Alaş'ın Arslanı Abılay Han.**

**Turan'ın sarı arkasına ayrı deme
Turan altı Alaş'a gebe olmuştur
Turan'ın toprağın kucaklayıp yatar
Geçmiş kahramanı kök yeleli Kene**

**Çok özlese kim aramaz doğduğu yeri
Tulpar da özlemez mi doğduğu yeri?
Arkanın en saygılı kalın Alaş
Turan da bile bilsen senin yerin.**

**Kırağı Tiyaşan ile Pamir Alay
Gözlüyor çokta seni baka baka
Kene ile Abılay'ın yolunu sürmeden
Yabanda yayılmanın anlamı ne?**

**Eskiden Okıs, Yaksart, Ceyhun, Seyhun
Türkler bu ikisine derya derler
Kutalmış bu iki su yakasında
Olmaz mı gitsen izleyip ata mezarın.**

Mağcan CUMABAYEV

BOZKURLARIN YÜRÜYÜŞ MARŞI

**Dikin gökтуđları Turan üstüne
Yürüyün Bozkurtlar düşman üstüne.**

**Şimşek gibi çakın, yel gibi esin
Savaş türkünüzü Kürşad dinlesin
Ayak sesinizden yer-gök inlesin.**

**Doğsun hilaliniz vatan üstüne
Yürüyün Bozkurtlar düşman üstüne.**

**İleri, ileri bir an durmayın
Vurun Bozkurtlarım ama vermeyin
Kızıl köpeklere zaman vermeyin.**

**Tufanlar yağdırın tufan üstüne
Yürüyün Bozkurtlar düşman üstüne.**

TÜRKLÜĞÜN İLAHİSİ

**Şol Asya'nın ırmakları
Akar Türklük deyu deyu
Ol mübarek toprakları
Kokar Türklük deyu deyu**

**Burçlarında sancaklar
Hür göklerini kucaklar
Daima tüter ocaklar
Tüter Türklük deyu deyu**

**Şahin yuvası belleri
Şehit kanından gülleri
Cuşa gelmiş bülbülleri
Öter Türklük deyu deyu**

**Kirilsin artık halkalar
Vurulsun leşte kargalar
Bahr-i hizada dalgalar
Atar Türklük deyu deyu**

**Yabancılarda yurdumuz
Devasız kaldı derdimiz
Altaylarda bozkurdumuz
Gezer Türklük deyu deyu...**

OSMAN YÜKSEL SERDENGEÇTİ

HİLAL SANCAĞINDA BOZKURT TÖRESİ

Şehâdet ile düşerken minareler toprağa,
Tekbir ile omuz verip kaldırdık gökyüzüne birer birer.
Ne yardan geçtik, ne serden geçtik.
Törede ne varsa inandık hak ölçülerine,
Vurduk kıstasa kırdık zincirleri
Cuma gecelerinin Yasin'leriyle sohbet eyledik.
Gidenlerin, şehitlerin ardından.
Ağladık düşmana göstermeden
Kayaların yosun tutan taraflarında,
Hıçkırıklarımızı rüzgara vermedik ki
Yadeller, namerdler duyup da sevinmesin diye.
Bir gün pusatlandık sevda mavzerini
Yaşayamadık, sevdalarımızdan vazgeçtik.
Doyasıya seyredemedik yarin hilâl kaşını,
Gözlerine bakmaktan çekindik belki de.
Lakin zifiri zindan odalarda karanlığı yaşarken,
Ak kılı çekip aldık, ak sütün içinden.
Derdimizi açtık kara gecelere, nemli duvarlara,
Ak duvarlara anlattık derdimizi
Garibim duvarlar öyle dinlediler bizi.
Niye sustular onu da bilemedik.
Sonra döndük kara gecelere , ak duvarlara
Üzüldük derdimizle üzüldü diye.
Bir gün bir seher vaktinde,
“Es-selatü hayrün min'en nevm” derken ezanlar”
Sevdaların kutsaliyetini el kaldırdık.
Af diledik âlemlerin Rabbinden.
Minberlerde dinledik, sevdaların en yücesini.
Cami duvarlarında satıldık,
Ucuzlar, soysuzlar tarafından
Hilâl gecelerinin töreleriyle avunduk her zaman.
Destur alırken Hoca Ahmet Yesevî'den,

Alparslan'a Sarı Saltuk, Kayı'dan Osman Gazi,
Şeyh Edebali, Fatih Sultan Mehmet Han Hazretlerine,
Akşemsetdin'in kutsaliyetini düşünüp durduk her zaman.
Âleme nizam dedik, yaren tuttuk kendimize,
Niceleri yol dostu olmuş bize,
Sonra yine biz kaldık bu Allah'ın davasında,
Bu imân davasında, bu vatan, bu bayrak davasında,
Sonra yine biz kaldık sevdiklerimizle beraber.
Senelerce dert sofrasından bal yedik ekmeksiz.
Eğilmedik, kırıldık defalarca,
Allah'ın davasıdır dedik ve diyet istemedik.
Erkekçe öldük, yiğitçesine öldük,
İpe giderken satmadık sevdiklerimizi
Kaldırdık Hilâl Sancağın, yaşadık Bozkurt Töresini

AŞIK SEFAİ

BOZKURT DUASI

Düşümde gördüm yine dün gece,
Bir bozkurt uluyordu, sessizce,
Neden bu mahsunluk diye sordum,
Haykırdı, paramparça olmuş ordum.

Göster dedim, bana bir çıkış yolu,
Feda olsun budun'a bu Türk oğlu,
Baktı bana çakmak gözlerle,
Çevirdi yönünü yine göklere.

**Gök Tanrı, ulu Tanrı, Tek Tanrı,
Soysuz emrine koma, ordun soyluları,
Ya kağan olsun cihana Börteçine,
Ya övdürme bir daha son elçine.**

**Bölük, pörçük olmuş Türk yurtları,
Kan kusuyor yiğit Bozkurtları,
Nerede Turan, nerede anayurtları,
Ya ordun kıl, şahlandır bu milleti,
Ya kutlu kitaptan çıkar bu milleti.**

**Sonra Bozkurt, söktü yüreğini, verdi bana,
Yüreğime od düştü, yaktı, sevda oldu bana,
Ben bozkurt, bozkurt ben, bir uluduk Tanrı'ya,
Yakardık tek sesle, yüceler yücesi Ulu'ya,
'Ya kırk çeriden biriyim, bir Kür'sad yolla bana,
Ya Kür'sad benim, kırk çeri yolla bana'**

**Gök Tanrı, Ulu Tanrı, Tek tanrı,
Yakartma bu kullarını gayrı,
Ya bay kıl bu asil ırkı,
Boynu bükük koma artık,
Ya yeryüzünden sil gayrı.**

HANİFİ ÇELEBİOĞLU

KURTLAR AĞLASIN

**Parçalansın yürekler, kar'a kan damladı,
Yırtılsın bağırlar, Necip uçmağa vardı,
Kar'lar sussun, Gökler ağlasın
Dağlar yıkılsın, Kurtlar Ağlasın,**

**Necip bir milletin evladıydı Necip,
Kah Ötüken'de, kah Kırım'daydı Necip,
Türküler sussun, sazlar ağlasın,
Köpekler sevinsin, Kurtlar Ağlasın.**

**Atsız'ın kalemi, Kür'sad'ın kılıcıydı,
Her nefesi düşmana kini, hıncıydı,
Berlin sussun, Turan ağlasın,
Vatikan sevinsin, Kurtlar ağlasın.**

**Tetiği çeken namert eller kurusun,
Emri veren el'in soyu kurusun,
Zaman sussun, çağlar ağlasın,
Çakallar sevinsin, Kurtlar ağlasın.**

**Halis Türk idi Necip, katıksız halis Türk,
Milleti necipti, kendisi halis Türk,
Kansızlar sussun, Türkoğlu ağlasın,
Domuzlar sevinsin, Kurtlar ağlasın.**

**Gözler sussun, yürekler ağlasın.
Pınarlar sussun, seller ağlasın,
Sussun kahpe Dünya, Acun ağlasın,
Sussun sahtekarlar, Kurtlar ağlasın.**

**Sussun artık albızlar, Rahmet ağlasın,
Bütün Rahmetler Necip'e yağsın
İnciller sussun, Fatihalar ağlasın,
Fatiha ağlayan, Bozkurtlar ağlasın.**

HANİFİ ÇELEBİOĞLU

TÜRKİSTAN İHTİLALCİLERİNİN TÜRKÜSÜ

**Ey, Türkistan, şanlı ülke, güzel anayurt!
Bir gün gelir kaldırırız yine bayrağı;
İçimizden elbet çıkar yeni bir Bozkurt,
Yabancıdan geri alır kutlu toprağı...**

**Küçük kuşlar bize her gün şöylece çiler:
Ey ölümlle el sıkışan ihtilalciler!
Size der ki gökten inen kutsi elçiler!
Siz buldunuz ebediyet denen kaynağı...**

**Biz, mezarsız ölüp giden genç Atsızlarız;
Yaramızı suyla yıkar, otlar sararız;
Kimsemiz yok, fakat gönüllerde biz varız,
Bize şefkat sunmaz hiçbir kadın dudağı...**

**Bak Timur'un, Gültekin'in ruhu ne diyor:
Şanlı günler şimdi efsane diyor,
İt canlı Rus vatanını soyuyor, yiyor,
Ey, büyük Türk haydi artık kaldır sancağı!**

**Mazideki zaferlerden kalmadı bir iz;
Döktüğünüz kanlar oldu bir deniz...
Bir gün elbet yeni baştan birleştiririz:
Türkmen, Kırgız, Uygur, Başkurt, Özbek, Kazığı.**

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ

TÜRKÇÜLÜK BAYRAĞI

**Türk duygusu her Türkçüye en tatlı kımızdır;
Türk ülküsü candan da aziz bayrağımızdır.**

**Bayrak ki onun gölgesi Bozkurtları toplar;
Bayrak ki bütün kaybedilen yurtları toplar.**

**Nerden geliyor? Tanrıkut'un ordularından!
Lakin bize bir beyt okuyor kutlu yarından:**

**Darbeyle gönüllerde yatan ülkü silinmez!
Atsız yere düşmekle bu bayrak yere inmez!...**

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ

ÖTÜKENLİ BOZKURLAR

**Gururlu gözler nedir bilir misin ey düşman
Şerefli ruhların tapınağı,Türk mekanı
Tanrı dağı
Neresidir bilir misin ey düşman**

**Viran olmuş Turan yurtlarının
Dimdik ayakta kalan yenilmez bozkurt çerileri**

Ey Börteçine'lerim

Ey

Ey Gökbörü'lerim

Ey

**Ötüken'li kurtların ulumasında şarkılarımız, türkülerimiz
Çoban kızının titrek ellerindeki kınalarında, namusumuz
Bilir misiniz dün vurduk, bugün vuracağız,
İşte yarın Ergenekon'dan yine çıkacağız**

Ey Asena'larım

Ey

Ey Almula'larım

Ey

**Tanrı'nın kırbacı Türkoğlu Türk, Turan'a gidecek
Var mı babayiğit bir tek kul evladı ona dur diyecek
Gökte Tanrı yerde biz,**

Aşık ne güzel demiş, delikanlı Türk'leriz...

**Şarkısında, türküsünde, gözünde, gönlünde
Ellerde bayrak tutkularımız
Gözlerde fer sevgimiz**

**Al Elma, Almula'nın ellerinde hayat bulacak
Turan, sevdalılarının gönlünde namus olacak**

Ey şanlı Türk'lerim

Ey

Ey Türk'ün oğulları

Titreyin ve kendinize dönün!

**Vakit özlüğe dönme vaktidir
Vakit Bozkurda gönül borcunu ödeme vaktidir**

Vakit BİR olma vaktidir

**Tanrı'nın kırbacı Türkoğlu Türk, Turan'a gidecek
Var mı babayiğit bir tek kul evladı ona dur diyecek
Gökte Tanrı yerde biz,**

Aşık ne güzel demiş, delikanlı Türk'leriz...

NAZLI BELEN

DAVETİYE

Ey Benito Mussolini! Ey gayet yüce,
İtalyanların başvekili muhterem Duçe!
Duydum ki, yelkenleri edip de fora
Gelecekmiş orduların yeşil Bosfora.
Buyursunlar... Bizim için savaş düğündür;
Din Arab'ın, hukuk sizin, harp Türklüğüdür.
Açlar nasıl bir istekle koşarsa aşa
Türk eri de öyle gider kanlı savaşa.
Hem karadan, hem denizden ordular indir!
Çarpışalım, en doğru söz süngülerindir!
Kalem, fırça, mermer nedir? Birer oyuncak!
Şaheserler süngülerle yazılır ancak!
Çağrı Beg'le Tuğrul Beg'in kurduğu devlet
İtalyalı melezlerden üstündür elbet;
Bizim eski uşakları alda yanına
Balkanlardan doğru yürü er meydanına;
Çelik zırhlı kartalları göklere saldır...
Fakat zafer sizin için söz ve masaldır...
Dirilerek başınıza geçse de Sezar
Yine olur Anadolu size bir mezar.
Belki fazla bel bağladın şimal komşuna,
Biz güleriz Cermenliğin kuduruşuna,
Tanıyoruz Atilla'dan beri Cermenî,
Farklı mıdır Prusyalı yahut Ermeni?
Senin dostun Cermanyaya biz Nemçe deriz,
Bir gün yine Bec önünde düğün ederiz.
Söyle, kara gömlekliler etmesin keder;
Olum-dirim savaş bir gün mukadder!
Gerçi bugün eskisinden daha çok diksin;
Fakat yine biz Osmanlı, sen Venediksin!
Tarihteki eski Roma hoş bir hayaldir,
Hayal bütün insanlarda olan bir haldir.

Bu hayaller zamanları hızla asmalı,
Gök Türklerle Romalılar karşılaşmalı!
Görmüyorsan gönlümüzün içini, korsun!
Kılıçlarımız kınlarından çıkmaya görsün!

Top sesleri, bomba sesi bize saz gelir;
17'ye karşı 44 milyon az gelir.
Arnavut'u yendim diye kendini avut,
Yiğit Türkle bir olur mu soysuz Arnavut?
Kayalara çarpmalıdır korkunç türküler!
Dalmalıdır gövdelere çelik süngüler!
Sert dipçikler ezmelidir nice başları!
Ecel kuşu ayırmalı arkadaşları!
En yiğitler serilmeli en önce yere!
Kızıl kanlar yerde taşıp olmalı dere!
Ülkü denen nazlı gelin erde şan ister!
Büyük devlet kurmak için büyük kan ister.

Damarında var mi senin böyle bol kanın?
Türkün kanı bir eşidir lavlı volkanın!
Tarihteki eski Roma hoş bir hayaldir,
Kurulacak yeni Roma boş bir hayaldir,
Karşısında olmasaydı şanlı 'Türk Budun'
Belki gerçek olacaktı bir gün umudun,

İnsan oğlu ümitlerle dolup taşmalı,
Aryalarla Turanlılar karşılamalı.
Tabiatın yürüyüşü belki yavaştır;
Hız verecek biricik şey ona savaştır!
Keskin olur likörlerden ayranla kırmızı,
Karnera'yı yere serer Tekirdağlımız.
Yurdumuzun çok tarafı olsa da kuru
Makarnadan kuvvetlidir yine bulguru...
Biz güleriz Façyo'ların felsefesine,

Dayanır mı kırkı bir tek Türk efesine?
Bizim yanık Fuzuli'miz engin biz deniz!
Karşısında bir göl kalır sizin Dante'niz!
Bizler ulu bir çınarız, sizler sarmaşık!
'Generaller 'Paşalarla atamaz aşık! ..
Ey İtalyan başvekili! Ey Mussolini!
iki ırkın kabarmalı asırlık kini...
Hesabını göreceğiz elbette yarı
Yedi yüzlü, yedi dilli İtalyanların!

İrkinizi hiçe saydı Hazreti Fatih.
Biraz daha yaşasaydı Hazreti Fatih
Ne Venedik kalacaktı, ne Floransa...
Hoş geldiniz diyecekti bize Fransa!
Haydi, hamle kafirindir... İlkönce sen gel
Ecel ile zaman bize olmadan engel!
Burda tanklar yürümezse etme çok tasa;
Süngülerle çarpışmadır savaşta yaşa.
Olma böyle sinsi çakal, yahut engerek!
Bozkurt gibi, kartal gibi doğuşmek gerek!

Kılıç Arslan öldü sanma, yaşıyor bizde!
Atıla'nın ateşi var içimizde!
Kaniye'nin gazileri daha dipdiri!
Sınırdadır Pilevne'nin kırk bir askeri!
Edirne'de Sükrü Paşa bekliyor nöbet!
Dumlupınar denen şeyi bilirsin elbet!
Şehitlerden elli milyon bekçisi olan
Asılmaz bir kayadır bu ebedi Vatan!

HÜSEYİN NİHAL ATSIZ⁸⁰

⁸⁰ Şiirler için bakınız: www.antoloji.com

KAYNAKÇA

- ❖ AKMATALİYEV, Abdıldacan, “Manas Destanında Kurt Kavramı”, Çev: Kalmamat Kulanışayev, Uluslar arası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Ankara, 4-7 Kasım 1997,
- ❖ AMANOĞLU, Ebulfez Kulu, “Uygur Devleti'nin Kağanlarının Ad ve Unvanları Üzerine”, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Aralık 2001, sayı: 180
- ❖ ANADOL, Cemal, Orta Asya Türk Devletleri Tarihi, Kamer yay., İstanbul 1996
- ❖ ANIT, Ali Kadri, Türk Tarihi, Şaka Matbaası, İstanbul
- ❖ ARMSTRONG, H.C., Bozkurt, Arba yay., İstanbul 1997
- ❖ ARSAL, Sadri Maksudi, Türk Tarihi ve Hukuk, İstanbul 1947
- ❖ ATSIZ, Hüseyin Nihal, “Bozkurt Korkusu”, Ötüken, 19 Ocak 1972, sayı:98
- ❖ ATSIZ, Hüseyin Nihal, “Milli Semboller”, Ötüken, 13 Nisan 1974, sayı:5
- ❖ ATSIZ, Hüseyin Nihal, Türk Tarihinde Meseleler, İrfan yay., İstanbul 1997
- ❖ AVELBEKOĞLU, Tımsbek Kanıtratbay, “Oğuz Destanı ve Tarihi Etnik Süre.”, Çev: Metin Köse, Türk Dünyası Tarih Dergisi, sayı:177
- ❖ AYDIN, Hilmi, “Rütbe ve Savaş İşareti Olarak Tuğlar”, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Haziran 2001, sayı: 174
- ❖ BANARLI, Nihat Sami, Resimli Türk Edebiyatı Tarihi, M.E.B. yay., c:1, İstanbul 1998
- ❖ BARTHOLD, Vassiliy Vladimiroviç, Moğol İstilasına Kadar Türkistan, TTK yay., Ankara 1990

- ❖ **BARTHOLD, Vassiliy Vladimiroviç, Orta Asya Türk Tarihi Hakkında Dersler, Ankara 1975**
- ❖ **BAYAT, Fuzuli, Türk Destan Geleneği ve Oğuz Kağan Destanı, Çev: Güner Dağdelen, Kars 1999**
- ❖ **BAYAT, Fuzuli, “Oğuz Kağan Destanı Üzerine Yeni Düşünceler”, Türkler, c.3, Yeni Türkiye yay., İstanbul 2002**
- ❖ **BEŞEVLİEV, V., “Proto-Bulgar Dini”, Çev: T. Acanoglu, Belleten, Nisan 1945, sayı: 34**
- ❖ **BARATOVA, Larissa S., “Orta Asya’daki Türk Kağanlığı”, Çev: Başar Batur, Türkler, c.2, İstanbul 2002**
- ❖ **BOZKURT, Fuat, Türklerin Dili, Kültür Bak. Yay., Ankara 2002**
- ❖ **BRIAN, Marcel, Hunların Hayatı, Çev: M. Reşat Uzman, Otağ yay., İstanbul 1981**
- ❖ **CAFEROĞLU, Ahmet, Türk Kavimleri, Ankara 1983**
- ❖ **CİCHOCKİ, Darius, “Türk Mitolojisinde Kurt-Ana Sembolüne Dair”, Türk Dünyası Araştırmaları, Ağustos 1985**
- ❖ **ÇANDARLIOĞLU, Gülçin, Türk Destan Kahramanları, And yay. İstanbul 1972**
- ❖ **ÇAY, Abdülhaluk, Türk Ergenekon Bayramı Nevruz, Ankara 1988**
- ❖ **ÇAY, Abdülhaluk, Türk Milli Kültüründe Hayvan Motifleri, c:1, Ankara 1990**
- ❖ **ÇEÇEN, Aml, Tarihte Türk Devletleri, Milliyet Gazetesi yay., Tarihsiz**
- ❖ **ÇETİNDAG, Yusuf, “Türk Kültüründe Hayvan ve Bitki Motifi”, Türkler, c.4, İstanbul 2002**
- ❖ **DELİORMAN, Altan, “Bozkurt Totem mi Sembol mü?”, Orkun Dergisi, sayı:61**
- ❖ **DELİORMAN, Altan, “Bugünkü Manası ile Bozkurt”, Türk Kültürü, Mayıs 1967, sayı:55**

- ❖ DENKTAŞ, Rauf, “T.M.T.”, (Edit: Derviş Manizade), Kıbrıs Dün Bugün Yarın, Yaylacık Matbaası, İstanbul 1973
- ❖ DİVİTÇİOĞLU, Sencer, Köktürkler(Kut; Küç, Ülüg), Ada yay., İstanbul 1987
- ❖ DİYARBEKİRLİ, Nejat- ASLANAPA, Oktay, Türk Tarihi, Ankara 1987
- ❖ DOĞAN, Ahmet, “İslamiyet’ten Önceki Türk İnancına Dair”, Türkler, c:3, Ankara 2002
- ❖ DOĞAN, Ahmet, “Ona Neden Bozkurt Dediler?”, Yeni Avrasya Dergisi, Ağustos 2001, sayı: 2001-08
- ❖ DOĞAN, Mehmet, Kur’an ve Tarih Önünde Türk’ün Muhasebesi, Ankara 1990
- ❖ EBERHARD, Wolfram, “Eski Çin Kültürü ve Türkler”, Çev: İkbal Berk, Türkler, c.1, İstanbul 2002
- ❖ EBERHARD, Wolfram, Çin Tarihi, Ankara 1995
- ❖ EBERHARD, Wolfram, Çin’in Şimal Komşuları, Çev: Nimet Uluğtuğ, Ankara 1942
- ❖ ELİYAROV, Süleyman, “Kurddan Türeyiş Efsanesinin Tarihi Coğrafyasına Dair”, Türk Dünyası Araştırmaları, Nisan 1990, sayı:65
- ❖ EMİRCAN, Mehmet S., Kıbrıs Türk Toprağıdır, Ankara 2000
- ❖ ERGİN, Muharrem, Oğuz Kağan Destanı, İstanbul 1970
- ❖ ERKILIÇ, Hasan, Osmanlıdan Cumhuriyete Yakma Destanlar, Kültür Bak. Yay., Tarihsiz
- ❖ ERÖZ, Mehmet, Milli Kültürümüz ve Meselelerimiz, İstanbul 1983
- ❖ ESİN, Emel, “İslamiyet’ten Evvel Orta Asya Türk Resim Sanatı”, Türk Kültürü El Kitabı, c.2, Ankara 1972
- ❖ ESİN, Emel, “İslamiyet’ten Önceki Türk Kültür Tarihi ve İslam’a Giriş”, Türk Kültürü El kitabı, c:2, İstanbul 1979

- ❖ ESİN, Emel, Milli Kültür Tarihi Safhalarına Bakış, Ankara 1990
- ❖ ESİN, Emel, Türk Kültür Tarihi İç Asya'daki Erken Safhalar, Ankara 1985
- ❖ GÖKALP, Türükoğlu, Sınırlandırılmış Türk Tarihi, c.1, Ankara 1976
- ❖ GÖKALP, Ziya, Türk Medeniyeti Tarihi, İstanbul 1970
- ❖ GÖMEÇ, Saadettin, “Tonga Tigin’in Kimliği Üzerine”, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Şubat 2001, sayı:170
- ❖ GÖNÜLLÜ, Ali Rıza, “Türk Halk İnançlarında Nevruz Motifi”, Türk Kültürü, Ocak 1997, sayı: 407
- ❖ GÜNGÖR, Erol, Tarihte Türkler, İstanbul 1990
- ❖ GÜNGÖR, Harun, “Eski Türklerde Din ve Düşünce”, Türkler, c.3, Ankara 2002
- ❖ GÜRÜN, Kamuran, Türkler ve Türk Devletleri Tarihi, İstanbul 1981
- ❖ HEYET, Cevat, Türklerin Tarih ve Kültürüne Bir Bakış, Çev: Melek Müderriszade, Ankara 1996
- ❖ İNAN, Abdülkadir, Eski Türk Dini Tarihi, İstanbul 1976
- ❖ İNAN, Abdülkadir, Makaleler ve İncelemeler, Ankara 1987
- ❖ İNAN, Abdülkadir, Manas Destanı, İstanbul 1992
- ❖ İNDİRKAŞ, Zühre, Türklerde Hükümdar Tacı Geleneği, Ankara 2002
- ❖ İSMAİL, Sabahattin, Kıbrıs Sorununun Kökleri, İstanbul 2000
- ❖ KABULOV, Kerim, “Orhun Türklerinin Aslı”, Çev: Dildar Atmaca, Türkler, c.2, Ankara 2002
- ❖ KAFESOĞLU, İbrahim, “Eski Türk Dini”, Türkler, c.3, Ankara 2002
- ❖ KAFESOĞLU, İbrahim, Türk Bozkır Kültürü, Ankara 1982

- ❖ **KAFESOĞLU, İbrahim, Türk Milli Kültürü, İstanbul 1988**
- ❖ **KAFESOĞLU, İbrahim, “Türk Bulgarların Tarihine Bir Bakış”, Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, İ.Ü. yay. İstanbul 1983**
- ❖ **KAFESOĞLU, İbrahim, “Kültür ve Teşkilat”, Türk Dünyası El Kitabı, c.1, Ankara 1992**
- ❖ **KALAFAT, Yaşar, Kuzey Azerbaycan-Doğu Anadolu ve Kuzey Irak’ta Eski Türk Dini İzleri, Ankara 1998**
- ❖ **KALAFAT, Yaşar, Türk Halk İnançları I, Ankara 2002**
- ❖ **KAPLAN, Mehmet, “Oğuz Kağan- Oğuz Han Destanı”, Türkler, c.3, Ankara 2002**
- ❖ **KARAÖRS, Metin, “Eski Türklerde ve Kırım’da Semboller”, Türkler, c.4, Ankara 2002**
- ❖ **KIRZIOĞLU, Fahrettin, Yukarı Kür ve Çoruh Boylarında Kıpçaklar, Ankara 1982**
- ❖ **KOÇ, Yusuf-KOÇ, Ali, Tarihi Gerçekler Işığında Belgelerle Mustafa Kemal Atatürk, Kamu Birlik Hareketi yay., Ankara 2004**
- ❖ **KUYAŞ, Salih M., “Türkiye Cumhuriyeti’nin İlk Posta Pulları”, Toplumsal Tarih Dergisi, Ekim 1995, sayı: 21**
- ❖ **LİGETİ, Lazslo, Bilinmeyen İç Asya, c.1 ve 2, İstanbul 1997**
- ❖ **MAKAS, Z.-KALAFAT, Y., Karşılaştırılmalı Türk Halk İnançları, Samsun, Tarihsiz**
- ❖ **NAKIP, Mahir, “Irak Türklerinde Deyimler ve Atasözleri”, Kardeş Edebiyatlar, 1987, sayı: 15**
- ❖ **ORKUN, Hüseyin Namık, “Eski Türklerde Kartal Arması”, Türklük, İstanbul Güven Basımevi, Birinciteşrin 1939**
- ❖ **ORKUN, Hüseyin Namık, Türk Tarihi II, Anka Kitabevi, Ankara 1946**

- ❖ OSAWA, Takashi, “Batı Göktürk Kağanlığı’ndaki Aşınaslı Bir Kağanın Şeceresine Ait Bir Kaynak”, Türkler, c.2, İstanbul 2002
- ❖ ÖGEL, Bahaeddin, Dünden Bugüne Türk Kültürünü Gelişme Çağları, İstanbul 1988
- ❖ ÖGEL, Bahaeddin, Türklerde Devlet Anlayışı, Ankara 1982
- ❖ ÖGEL, Bahaeddin, Türk Kültürünün Gelişme Çağları, c.I ve II, İstanbul 2001
- ❖ ÖGEL, Bahaeddin, Türk Mitolojisi, c.I ve II, Ankara 1971
- ❖ ÖGEL, Bahaeddin, “Eski Türklerde Semavi Kurtlar”, Türk Dünyası Tarih Dergisi, Ocak 1988, sayı:13
- ❖ ÖZTER, Lütfi, Kıbrıs’ta Mücahit Güncesi, İstanbul 2001
- ❖ ÖZTUNA, Yılmaz, “Bozkurt Nedir?”, Türkiye Gazetesi, 26 Nisan 1999
- ❖ PARMAKSIZOĞLU, İ.-ÇAĞLAYAN, Y., Eski Çağlar ve Türk Tarihinin İlk Dönemleri, Ankara 1976
- ❖ PAŞAYEV, N.-PAŞAYEVA, V., “Eski Oğuzların İnanışları ve Mitolojik Görüşleri”, Türkler, c.3, İstanbul 2002
- ❖ RASONYİ, Lazslo, Türk Devletinin Batıdaki Varisleri ve İlk Müslüman Türkler, Ankara 1983
- ❖ RASONYİ, Lazslo, Dünya Tarihinde Türklük, Ankara 1942
- ❖ ROUX, Jean Paul, “Türk Göçebe Sanatının Dini Bakımdan Anlamı”, Türk Kültürü El Kitabı, c.II, İstanbul 1972
- ❖ SAMOLİN, William, “Proto-Türkler ve Çin”, Türk Kültürü El Kitabı, İstanbul 1972
- ❖ SANCAR, Nejdet, Türkçülük Üzerine Makaleler, İstanbul 1995
- ❖ SANCAR, Nejdet, “Kurtarıcı Bozkurtlar”, Bozkurt Dergisi, Ekim 2004, sayı: 10

- ❖ **SEPETÇİOĞLU, Mustafa Necati, Yaratılış ve Türeyiş, İstanbul 2000**
- ❖ **SERENGİL, Türk'ün Tarihi ve Zaferleri, Gaziantep 1972**
- ❖ **ŞEŞEN, Ramazan, İslam Coğrafyacılarına Göre Türkler ve Türk Ülkeleri, Ankara 2001**
- ❖ **ŞÜKÜROV, Ağayar Mehmetoğlu, “Türk Mitolojisi”, Uluslar arası Dördüncü Türk Kültürü Kongresi Bildirileri, Ankara 4-7 Kasım 1997**
- ❖ **TANERİ, Aydın, Türk Kavramının Gelişmesi, Ankara 2000**
- ❖ **TANYU, Hikmet, Türklerin Dini Tarihçesi, İstanbul 1998**
- ❖ **TAŞAĞIL, Ahmet, Göktürkler, Ankara 1995**
- ❖ **TEPEKAYA, Muzaffer, “Türk Kültüründe ve Tarihinde Nevruz”, Türkler, c.4, İstanbul 2002**
- ❖ **TOGAN, Zeki Velidi, “Bozkurt Efsanesi”, Türkler, c.3, İstanbul 2002**
- ❖ **TOGAN, Zeki Velidi, Çengiz Han, 1969-70 Kış Sömestrisi Ders Notları**
- ❖ **TOGAN, Zeki Velidi, “Türk Destanının Tasnifi”, Türkler, c.3, İstanbul 2002**
- ❖ **TOGAN, Zeki Velidi, Umumi Türk Tarihine Giriş, İstanbul 1982**
- ❖ **TOKSOY, Nurcan, “Türk Ergenekon Bayramı Nevruz”, Orkun Dergisi, Ekim 1999, Sayı:20**
- ❖ **TONGUZALP, Süleyman, Türk Dünyası ve Büyük Türk Devletleri, Ankara 1950**
- ❖ **TURAN, A. Şekür, “Uygur Atasözlerinde Kurt”, Kardeş Edebiyatlar, 1987, sayı:15**
- ❖ **TURAN, Osman, Türk Cihan Hakimiyeti Mefkuresi Tarihi, Nakışlar yay. İstanbul 1978**
- ❖ **TURAN, Şerafettin, Türk Kültür Tarihi, Ankara 1990**

- ❖ **TUTAR, Hasan, “Tarihte ve Mitolojide Nevruz”,
Türkler, c.4, İstanbul 2002**
- ❖ **TÜFEKÇİOĞLU, Turgay, “Bozkurt ve Mnakurt’un
Türk İçin Anlamı”, Orkun Dergisi, Şubat 2001, sayı: 38**
- ❖ **URMANÇEYEV, F., “Orta Asya Türk Tarihi ve
Kültüründe Boz/Ak Kurt”, Çev: Mehmet Tezcan, Kardeş Edebiyatlar,
Eylül 1983, sayı: 7**
- ❖ **ÜLKÜTAŞIR, Y. Şakir, “Çevgan ve Gökbörü”, Türk
Kültürü, Temmuz 1967, sayı: 53**
- ❖ **ÜNAL, Tahsin, Türk’ün Sosyo-ekonomik Tarihi,
Ankara 2000**
- ❖ **YAVUZ, Edip, Tarih Boyunca Türk Kavimleri,
Ankara 1968**
- ❖ **YAZICI, Nuri, Milli Tarih Şuuru ve Büyük Türk
Devleti, Ankara 1984**
- ❖ **YILDIRIM, Dursun, “Ergenekon Destanı”, Türkler,
c.3, İstanbul 2002**
- ❖ **YİĞİT, Fahri, “Kızılderililer ve Yörükler”, Türk
Dünyası Tarih Dergisi, Eylül 2001, sayı: 177**